
○○○

דא"ח יומי

Daily Chassidus Study

○○○

שבוע של

יום שישי כ"ד טבת - פרשת בא

כ"ד טבת - ג' שבט תשע"ד

○○○

THE WEEK OF

PARSHAS BO

DECEMBER 27 - JAN. 4

חוברת א'

התחלת הלימוד ביום כ"ד טבת - הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן

"ויחשוב קודם התפלה מרוממות הא-ל יתעלה.."

שולחן ערוך אורח חיים סימן צ"ח סעיף א

"BEFORE PRAYER - THINK ABOUT THE GREATNESS OF THE AL-MIGHTY..."

- Shulchan Aruch O"C 98:1

פרויקט דא"ח יומי

נוסד במיוחד כדי לסייע לאנשים עובדים שאין עיתותם בידיהם ללמוד חסידות יום יום בקלות.

בחרנו במאמרים מתוך 'תורה אור' ו'לקוטי תורה' לרבנו הזקן בעל התניא, לפי הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש ללמוד אותם מידי שבוע בשבוע, ודבריו הק' שהשלמתם מקרבת את הגאולה!

מי שביכלתו להשלים את לימוד כל המאמרים האלו מידי שנה תבוא עליו ברכה, ואולם בחרנו ב'טור' אחד ליום, שיעור שלימודו יארך כעשרים דקות בלבד לכל בוגר ישיבה הקורא לה"ק ויאפשר ללמוד חסידות קודם התפילה בנקל, ולהשלים את לימוד כל ה'תורה אור' והליקוטי תורה בפחות מחמש שנים!

כדי להקל על הלומד, אנו מגישים את המאמרים בתוספת ביאור קצר עבור הלומד לגירסא, וכן את לשון המאמרים ללא ביאור, לאלו שיש בידם רק זמן קצר ביותר ללימוד זה.

המאמרים מופיעים בחוברות המכילות רק דפים אחדים וקל לקפל אותם ולשמרם בתיק הטלית והתפילין.

תקוותנו שבעתיד יעלה בידינו לערוך ולהגיש גם תרגום של המאמרים והביאור באנגלית, ולעת עתה באה לכל 'טור' הקדמה קצרה באנגלית, ואי אלו דברים נוספים להקל על הלימוד.

תודתנו לכל המסייעים להביא את הפרויקט הזה לפועל ואנו תקוה כי הלימוד היומי בתורה אור ולקוטי תורה עד השלמת לימוד כל הספרים, יסייע לרבים ויקרב את הגאולה האמיתית והשלימה.

DACH YOMI

This project was **created** to make **Daily Chassidus** study **convenient** to the working person.

Torah Or and Lekutei Torah were **chosen** because the Lubavitcher Rebbe wanted them to be learned like daily Rambam, stating that completing them, brings the Geulah!

We salute those who complete them every year, however, a column a day was chosen because it can be read in about **20 min** by the Yeshiva graduate or Hebrew speaker, making it a **practical** study before Shacharis.

At this pace Torah Or and Lekutei Torah can be completed in less than 5 years!

To make the column **easy to read** our team has prepared a Girsu-Biur, we have also reprinted the original text in a column on its own for those who want to **be part of** the project and only have a few minutes.

This booklet is only a few pages, so its easy to fold in half and keep in your Tallis & or Tefillin bag.

It is our intention in the **future** to provide an english translation, at this time we are providing an English introduction to every column and some study tools.

We would like to thank all those who helped to make this project a reality.

* The Ma'amarim of LIKKUTEI TORAH and TORAH OR are copyright of the Kehot Publication Society, a division of Merkos L'inyonei Chinuch Inc. and are reprinted here with permission. To purchase the original - visit Kehot.com

This magazine is copyrighted by Dach Yomi - Project of Torah Educational Services.

Torah Educational Services is a IRS-approved 501(c) 3 organization. All donations are tax deductible.

To read online, on iphone or android device visit DachYomi.com

To sponsor a week of Dach Yomi, e-mail: DachYomi@gmail.com

For comments & corrections, e-mail: DachYomi@gmail.com

דברי אלקים חיים יומי

ספר "תורה אור" לכ"ק אדמו"ר הזקן בעל התניא והשו"ע
מאתיים שנה להסתלקותו - תקע"ג

שיעורים

פרשת בא, תשע"ד

4	.....	כ"ד טבת	יום שישי
		דא"ח יומי: תורה אור, דף א עמוד א	
6	.....	כ"ה טבת	שבת קודש
		דא"ח יומי: תורה אור, דף א עמוד ב	
8	.....	כ"ו טבת	יום ראשון
		דא"ח יומי: תורה אור, דף א עמוד ג	
10	.....	כ"ז טבת	יום שני
		דא"ח יומי: תורה אור, דף א עמוד ד	
12	.....	כ"ח טבת	יום שלישי
		דא"ח יומי: תורה אור, דף ב עמוד א	
14	.....	כ"ט טבת	יום רביעי
		דא"ח יומי: תורה אור, דף ב עמוד ב	
16	.....	א' שבט	יום חמישי
		דא"ח יומי: תורה אור, דף ב עמוד ג	
18	.....	ב' שבט	יום שישי
		דא"ח יומי: תורה אור, דף ב עמוד ד	
20	.....	ג' שבט	שבת קודש
		דא"ח יומי: תורה אור, דף ג עמוד א	

ENGLISH

Synopsis: Friday, Teves 24	.....	22
Synopsis: Shabbos-Sunday, Teves 25-26	.....	23
Synopsis: Monday, Teves 27	.....	24
Synopsis: Tuesday-Thursday, Teves 28-Shevat 1	.....	25
Synopsis: Friday-Shabbos, Shevat 2-3	.....	26

הַשְּׁמִים

פְּסָאֵי וְהָאֲרָץ הַדּוֹם רַגְלֵי, אִי זֶה בֵּית וְגו'. להבין: איך שייך עליו ית' לומר 'פְּסָאֵי' ו'הַדּוֹם רַגְלֵי'? שהרי אין לו דמות הגוף, ואינו בגדר מקום, וכמו שכתוב: "הֲנֵה מְקוֹם אֲתִי", ש'הוא מקומו ש'ל עולם, וְאֵין הָעוֹלָם מְקוּמוֹ!"

אך, להבין הענין: כי הנה, התורה היא מן השמים, כמו שכתוב: "כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי וְגו'", דהיינו, שהיא בחינת 'שמים'. כי 'שמים' – אש ומים. וכך גבי התורה כתיב "מִיְמִינוּ אֵשׁ דַּת לְמוֹ".

והנה, כתיב ו'שְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֵּי וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם', 'אֲתָם' כתיב, שהאדם הוא העושה את התורה. וכך אנו מבקשים בברכת 'אֶהְבֶּת עוֹלָם אֶהְבֶּתנוּ' כו' – 'לְשֹׁמֵר וְלַעֲשׂוֹת וְלִקְיָם'. תחלה 'לַעֲשׂוֹתָהּ', ואחר כך 'לִקְיָמָה'. והיינו, על ידי 'אֶב הַרְחֵמֵן רַחֵם עָלֵינוּ, וְתֵן בְּלַבְנֵנוּ בִּינָה' – שמבחינת רחמים עליונים נמשך בינה והתבוננות בלב, להיות בה ועל ידה עשיית והתהוות התורה.

וכיצד תהיה התבוננות זו – מבואר בקריאת שמע: 'שמע' – לשון הבנה. והבנה זו היא בתיבת 'שְׁמַע' עצמה, כי 'שְׁמַע' – שם ע'. פירושו: כי עי"ן רבתי היא בחינת 'לֶךְ ה' הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וכו'", ז' מדות עליונות, שהם בחינת 'לך', דהיינו, שהם בטלים אליו ונכללים במקורו, שעדיין אינו בבחינת המשכה והתפשטות למטה, להיות עולים בשם 'גְּדֹלָה' ו'גְּבוּרָה' וכו', ואזי נקרא בשם ע' רבתי. והמשכה שנמשך ומתפשט למטה, הוא רק בחינת 'שם' לבד, שהוא הארה בעלמא, וכמאמר 'פְּרוּד שֵׁם פְּכוּד מְלֻכוֹתוֹ לְעוֹלָם וְעַד', שאין זו אלא מבחינת שם ומדת מלכותו ית', כי "מְלֻכוֹתָּךְ מְלֻכוֹת כָּל עוֹלָמִים" כתיב.

וזהו ענין 'בינה' – 'לְהִבִּין דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר', פירושו, 'תוך דבר' נקרא בחינת 'מְמַלָּא כָּל עֲלָמִין', שהיא בחינת 'שם', דהיינו, בחינת זיו והארה הנמשך תוך עלמין. וצריך להבין מזה שאינו אלא זיו כנ"ל – שהוא ית' הוא ה'סוֹבֵב כָּל עֲלָמִין' ו'לִית מַחְשְׁבָה כו' ו'לאו מְכַל מְדוֹת אֵלִין כָּלִל'. ועל ידי זה נמשך להיות 'אֶהְבֶּת אֶת הוִי' אֶלְהֵיךְ' ממש לְדַבְּקָה בו יתברך באין סוף ברוך הוא ממש, כמו שכתוב "מִי לִי בְּשָׁמַיִם וְעַמְּךָ לֹא חִפְצָתִי וְגו'", שיהיה רק חפצו ורצונו ש'הוִי'ה' – אור אין סוף ב"ה עצמו, יהיה 'אֶלְהֵיךְ' – שורה בקרבך, דהיינו, שיהא גילוי אור אין סוף ב"ה עצמו על נפשו.

והיינו, על ידי "כָּכָל לְכַבֵּד", שהוא כמו שכתוב "אִם יֵשִׁים אֱלֹוִי לְבוֹ, רִחוּ וְנִשְׁמָתוֹ אֱלֹוִי יֶאֱסֹף", כי 'רוח אֵייתִי רִחוּ וְאֶמְשִׁד רִחוּ', שעל ידי רוח האדם העולה למעלה שישים אליו, דהיינו, שלבבו יכסוף לדבקה בו יתברך ולהמשיך בחינת גילוי אלהותו יתברך על נפשו, ותוך נפשו – אזי, "רִחוּ וְנִשְׁמָתוֹ" – מבחינת 'סוֹבֵב כָּל עֲלָמִין' – "אֱלֹוִי יֶאֱסֹף", להיות מתאסף השראתו אצלו בקרב איש ולב עמוק.

ומזה נמשך להיות "וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מוֹ שְׁאֲנִי – מְצַוֵּךְ כו'" – שעל ידי זה נמשך גילוי אלהותו והתהוות התורה בבחינת 'שְׁמַיִם' – אש ומים. כי הנה, התורה קדמה אלפים שנה לעולם, פירושו: 'עולם' נקרא בחינת אש ומים, והתורה גבה מעלתה מאד בבחינת 'אלפים שנה', שהם למעלה מבחינת 'עולם' וכדי שתמשך לבחינת 'עולם', דהיינו, להיות 'מִיְמִינוּ אֵשׁ' כו', שהוא רמ"ח מצות עשה שמימין, ושם"ה מצות לא תעשה משמאל כו' – הנה, המשכה זו היא על ידי 'אֶתְעוֹרָתָא דְלִתְתָא' ב'אֶהְבֶּת כָּכָל לְכַבֵּד', 'רוח אייתי רוח ואמשיך רוח' ועל ידי זה "וְדַבַּרְתָּ בָּם", "וְדַבַּרְתָּ" לשון הנהגה והמשכה, דהיינו, להיות המשכת אור אין סוף ב"ה בתורה.

[הקב"ה אומר לבני ישראל: אין אני צריך את 'בית' המקדש ואת הקרבנות שלכם, ללא תיקון מעשיכם הבלתי רצויים, כי באמת]

"הַשְּׁמַיִם כְּסָאֵי וְהָאֲרָץ הַדּוֹם רַגְלֵי, אִי זֶה בֵּית [אשר תבנו לי ואי זה מקום מנוחתי] וְגו'" (ישעיהו ט"ו).

להבין: איך שייך עליו ית' לומר 'כְּסָאֵי' ו'הַדּוֹם רַגְלֵי'? שהרי אין לו דמות הגוף – אין לבורא יתברך גוף, ואפילו לא דמות ותבנית (רוחנית) של גוף. ואם כן, איך יתכן לומר עליו את ענין הישיבה בכסא ורגליים וכו', ואינו בגדר מקום – והרי הקב"ה אינו בגדר מקום גשמי, כי הוא אין סוף ובלתי גבול, וכמו שכתוב: "הֲנֵה מְקוֹם אֲתִי", [ודרשו רז"ל על פסוק זה: ש'הוא מקומו ש'ל עולם, וְאֵין הָעוֹלָם מְקוּמוֹ! – המקום הוא 'אייתי' – איתנו ית', כי הכל תלוי וקיים בו, ולא להיפך. ולפי זה צריך להבין מהי משמעות הפסוק "השמים כסאי וגו'"]?

אלא וודאי "השמים כסאי והארץ הדרום רגלי" הוא משל כדי להבין בעומק יותר את היחס בין הקב"ה התורה והמצוות ועם ישראל, כפי שיבאר בהמשך:

אך, להבין הענין – כדי ליישב קושיות אלו, צריך להקדים ביאור ענין 'שמים' הנוכח כאן ברוחניות:

כי הנה, התורה היא מן השמים, כמו שכתוב: "כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי וְגו'", דהיינו, שהיא בחינת 'שמים'.

⊕ [ומבאר מהי בחינת 'שמים']:

כי 'שמים' – אש ומים – השמים הגשמיים עשויים מצירוף של אש ומים (כפירושו רש"י בפ' בראשית). וכך בחינת שמים הרוחניים הם צירוף של 'אש' ו'מים' רוחניים.

וכך גבי התורה כתיב "מִיְמִינוּ אֵשׁ דַּת לְמוֹ" – גם התורה נקראת 'שמים', שהרי היא שייכת הן לצד הימין – בחי' חסד ומים, והן לצד השמאל – בחי' גבורה ואש.

והנה, כתיב ו'שְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֵּי וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם', 'אֲתָם' כתיב ולא "אותם" בוא"ו והמשמעות היא, שהאדם הוא העושה את התורה.

וכך אנו מבקשים קודם קריאת שמע של שחרית בברכת 'אֶהְבֶּת עוֹלָם אֶהְבֶּתנוּ' כו' – 'לְשֹׁמֵר וְלַעֲשׂוֹת וְלִקְיָם'. תחלה 'לַעֲשׂוֹתָהּ', ואחר כך 'לִקְיָמָה' – כי תחילה צריכים 'לעשות' את התורה, ו'עשיתם אתם', ורק אחר כך יכולים לקיימה.

⊕ [ויבאר כיצד 'עושים' את התורה]:

והיינו, על ידי 'אֶב הַרְחֵמֵן רַחֵם עָלֵינוּ, וְתֵן בְּלַבְנֵנוּ בִּינָה' – שמבחינת רחמים עליונים בְּלַבְנֵנוּ [יב הרחמן]

וכמו שכתוב בשולחן ערוך (אדה"ז א"ח נט:ד): יצריך כל אחד (בתפילה) לבקש רחמים על עצמו ומסביר בתורה אור (נא, א) שאין הכוונה על עצמו כפשוטו, אלא על גלות השכינה

אלהותו יתברך על נפשו, ותוך נפשו (בחינת 'הוי' אלוקיך' הנ"ל) – אזי, "רוחו וְנִשְׁמָתוֹ" [של הקב"ה] – מבחינת 'סובב כל עלמין' – עצמות אלקות – "אֱלֹהֵי יִאֶסֶף", להיות מתאסף השראתו [ית'] אצלו בקרב איש ולב עמוק – שהרי 'באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא', וכדי להמשיך גילוי אור הסובב על נפשו, צריך האדם להתערור ברצון וחשק גדול לאור זה, וכאשר ירצה בזה, אזי יומשך ויאיר בו.

ומזה נמשך להיות "וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי – פירוש: מי שאנכי – מְצוֹן כו'" – שעל ידי זה נמשך גילוי אלהותו והתהוות התורה בבחינת 'שְׁמַיִם' – אש ומים – ע"י שהאדם מתערור ברצון ותשוקה לגילוי עצמות אור אין סוף ב"ה על נפשו, יוכל להמשיך דרגה זו ('אנכי') בעסקו בתורה (-ועשיתם אֶתְּם'), וכפי שיבאר בסמוך.

☞ [ועל פי הנ"ל מובן כיצד יהודי משפיע ומוסיף קדושה בתורה:]

כי הנה, 'התורה קרמה אלפים שנה לעולם', פירוש: 'עולם' נקרא בחינת אש ומים, והתורה גבהה מעלתה מאד בבחינת 'אלפים שנה', שהם למעלה מבחינת 'עולם' – שורש התורה הוא למעלה מהעולם העשוי מאש ומים, חסד וגבורה, ימין ושמאל כו' וכדי שתמשך לבחינת 'עולם', דהיינו, להיות 'מימינו אש' [דת למן] כו', שהוא רמ"ח מצות עשה שמימין, ושס"ה מצות לא תעשה משמאל כו' – הנה, המשכה זו היא על ידי 'אֶתְעָרוּתָא דְלִתְתָּא בְּיָאֶהֱבָתְךָ לְכַבְּךָ', 'רוח אייתי רוח ואמשיך רוח' – כדי להמשיך משורש ומקור התורה בבחי' 'אלפיים שנה', צריך האדם להתבונן בגדולת ה' ולהתערור ברצון ותשוקה גדולה לדבקה בו. ועל ידי התערורות רצון זה ניתן להמשיך משורש התורה שלמעלה מהעולם לתוך התורה כפי שירדה למטה בבחי' 'עולם', וזה נקרא 'לעשות', כביכול, את התורה.

ועל ידי זה "וְדַבְּרַתְּ בָּם", "וְדַבְּרַתְּ לְשׁוֹן הַנְּהַגָה וְהַמְשַׁכָּה, דהיינו, להיות המשכת אור אין סוף ב"ה בתורה – ההמשכה של שורש התורה בפועל, נעשית ע"י לימוד התורה, וזו המשמעות הפנימית של 'ודברת בם', דיבור מלשון הנהגה והמשכה (כמ"ש "וְיִדְבַּר עִמָּם תְּחַתְּיָנוּ", ופירושו להנהיג את העמים תחת השליטה של בני ישראל), שעל ידי שהאדם מדבר 'בם' – בדברי תורה – מתוך רצון וחשק לדבקה באור אין סוף ב"ה עצמו (שורש התורה). הרי הוא ממשיך מאור אין סוף לבחינת התורה כפי שירדה ל'עולם', ו'עושה' את התורה. •

– ונוסף על זה צריך 'להבין דבר תוך דבר', היינו להבין את ה'דבר' הטמון בתוך ה'תוך דבר'.

☞ [וכפי שממשיך:]

וצריך להבין מזה שאינו אלא זיו כנ"ל – מה'תוך דבר' שהוא אור ה'ממלא כל עלמין' צריך להתבונן ב'דבר' עצמו – שהוא ית' הוא ה'סובב כָּל עֲלָמִין' – פירוש: ה'דבר' עצמו – הוא אור אין סוף שלמעלה מהתלבשות העולמות, אור כל כך נעלה שלא נתפס בגדרי העולם, ומאור זה יש זיו והארה שהוא האור הממלא כל עלמין הנקרא 'תוך דבר'. ו'לית מְחַשְׁבָּה' [תפיסת ביה כלל] כו' ו'לאו מְקַל מְדוּת אֲלֵין כָּלְל' – את אור ה'סובב' עצמו אין שום מחשבה יכולה להשיג ואינו מתגלה כלל במידות המאירות למטה. ועל ידי זה – על ידי שמתבונן בענין 'שמע' המבואר לעיל, שכל העולמות הם הארה וזיו בלבד המתפשט ממנו יתברך – נמשך להיות 'וְאֶהְבֶּתְךָ אֶת הוִי"ה אֱלֹהֶיךָ ממש' [דהיינו] לְדַבְּקָה בּוֹ יתברך באין סוף ברוך הוא ממש, שיקיים בו מה שנאמר בהמשך פרשת ק"ש – 'ואהבת את הוי' אלקיך' – שיתערור באהבה וברצון גדול להתדבק ולהתקשר באור אין סוף ב"ה עצמו, בחי' סובב כל עלמין, עצמות האלקות, ולא רק בזיו והארה ממנו בלבד. כמו שכתוב "מִי לִי בְּשָׁמַיִם וְעַמָּךְ לֹא חִפְצָתִי וְגו'", שיהיה רק חפצו ורצונו ש'הוי"ה' – אור אין סוף ב"ה עצמו, יהיה "אֱלֹהֶיךָ" – שורה בקרבך, דהיינו, שיהא גילוי אור אין סוף ב"ה עצמו על נפשו – שזהו 'ואהבת את הוי' אלקיך', שהרי היה יכול לומר: 'ואהבת את הוי"ה' או 'ואהבת את אלקיך', ומדוע אמר ב' השמות 'הוי' אלקיך'?

אלא הענין הוא, כי האהבה המתערורת מהתבוננות זו היא שבחינת 'הוי"ה' תהיה 'אלקיך'.

שהרי ידוע ששם 'הוי"ה' – הוא בחינת סובב כל עלמין,

ו'אלקיך' – פירושו אלקה שלך, כוחך וחיותך – בחינת ממלא כל עלמין. וכשהתורה מצווה 'ואהבת את הוי' אלוקיך', הכוונה היא שהאדם צריך להביא את עצמו לדרגה כזו שאור הסובב יאיר בו בפנימיותו עד שיהיה כל כוחו וחיותו.

☞ [וכיצד ניתן להמשיך בחי' עליונה זו ד'אור הסובב כל עלמין:]

והיינו, על ידי "כָּל לְכַבְּךָ", שהוא כמו שכתוב "אִם יִשֵּׁם אֱלֹהֵי לְבוֹ, רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֱלֹהֵי יִאֶסֶף", פירוש: כי 'רוח אייתי רוח וְאֶמְשִׁיךְ רוּחַ', שעל ידי רוח האדם העולה למעלה שישים אליו, דהיינו, כאשר יגיע האדם לדרגה כזו שלבבו יכסוף וישתוקק לדבקה בו יתברך ולהמשיך בחינת גילוי

שהיא ניצוץ אלקותו יתברך המלוכב בו. ואז נמשך בינה והתבוננות בלב [ותן בלבנו בינה], להיות בה ועל ידה [ע"י ההתבוננות] עשיית והתהוות התורה.

ונמצא שלאדם יש השפעה על התורה והוא העושה את התורה, כביכול. כי כאשר האדם מתבונן בגדולת ה' ומתוך כך מגיע לאהבת ה', הרי הוא מקבל תוספת קדושה מהקב"ה, וכאשר הוא לומד תורה, התורה עצמה מקבלת את תוספת הקדושה הזו.

☞ ומבאר את התהליך האמור בפרטיות יותר:

וכיצד תהיה התבוננות זו [שבכוחה 'לעשות' את התורה] מבואר בקריאת שמע: 'שמע' – לשון הבנה – 'שמע ישראל', היינו שכל אחד מ'ישראל צריך להתבונן.

☞ [ומבאר במה צריכה להיות ההתבוננות:]

והבנה זו היא בתיבת 'שְׁמַע' עצמה, כי 'שְׁמַע' – [אותיות] שם ע'. האות ע' שבפסוק שמע ישראל היא ע"ן רבתי בספר תורה.

פירוש: כי ע"ן רבתי [שבתיבת 'שמע'] היא בחינת 'לך ה' הגדולה והגבורה וכו' ז' מדות עליונות – כי הגימטריא של ע' היא שבעים, ענין השבע מדות עליונות כפי שכל אחת כלולה מעשר הספירות, שהם בחינת 'לך', דהיינו, שהם בטלים אליו [ית'] ונכללים במקורן, שעדיין אינן בבחינת המשכה והתפשטות למטה, להיות עולים בשם 'גְּדֻלָּה וְגִבּוֹרָה וכו', ואזי – כאשר המידות העליונות עדיין כלולות במקורן – נקרא בשם ע' רבתי – כי הן בבחי' גדלות במקורן, כי מאיר בהן האור הגדול של האין סוף.

והמשכה שנמשך ומתפשט למטה, הוא רק בחינת 'שם' לבד [דהיינו רק ה'שם' של בחינת ע': 'שם-ע'], שהוא הארה בעלמא – ה'שם' של בחי' ע' הוא הארה וזיו בלבד מבחי' המידות כפי שכלולות במקורן (ע'), והוא כפי שהמידות יורדות ונמשכות למטה, להיות כל מדה נפרדת בפני עצמה, וכמאמר 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכּוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד', שאין זו אלא מבחינת שם ומדת מלכותו ית', כי "מְלֻכּוֹתָךְ מְלֻכּוֹת כָּל עוֹלָמִים" כתיב. כלומר, האור שירוד למטה לברוא את העולם הוא מעט מזעיר ביחס לאור הנמצא בעולמות עליונים.

וזהו ענין 'בינה' – 'לְהִבִּין דְּכָר מֵתוֹךְ דְּכָר', פירוש – לבאר הפירוש הפנימי בזה, 'תוך דבר' נקרא בחינת 'מְמַלָּא כָּל עֲלָמִין', שהיא בחינת 'שם', דהיינו, בחינת זיו והארה הנמשך תוך עלמין –

'תוך דבר' הוא האור ה'ממלא כל עלמין' המתלבש בתוך העולמות ובנבראים באופן פנימי, בכל עולם ובכל נברא לפי ערכו, כמו כח הראיה בעין וכח השמיעה באוזן.

• בשיעור הקודם הוסבר שייתכן מצב בו האדם לומד תורה, אך התורה שלו נשארת 'יבשה' וחסרת חיות, ללא ה'אור' שבתורה, משום שתפילתו אינה כראוי, כיון שאינו מתבונן בגדולת ה' ואינו מבקש מהקב"ה לב להבין בגדולתו יתברך. ואילו כאשר האדם כן מתבונן בגדולת ה' בתפילה, הרי הוא ממשיך את אור התורה ממקורו העליון אל תוך התורה שלומד בעולם הזה, ועל ידי זה הוא 'עושה' את התורה.

וזהו ענין "וַיְדַבֵּר הוֹי' אֶל מֹשֶׁה", שהמשכת הוֹי' להיות [התהוות] התורה, צריך להיות המשכה תחלה לבחינת משה, שהוא מבחינת "פִּי מִן הַמַּיִם מְשִׁיתֶיהוּ" - לכן התורה באה על ידי משה, "וידבר הוֹי' אל משה", וכאן הוֹי' היינו התורה, כי התורה היא שמים, אש ומים כנ"ל, ומדרגת משה היא בחי' מים, שנאמר בו מִן הַמַּיִם מְשִׁיתֶיהוּ, היינו שנשמתו נמשכה מבחי' מים. ואחרי שהתורה נמשכת בבחי' משה, וידבר הוֹי' אל משה, היא יכולה לבוא למטה אל בני ישראל.

• [וכעת מבאר את הפסוק שהוא 'דיבור-המתחיל' של המאמר - 'השמים כסאי והארץ הדום רגלי':]

וזהו "הַשָּׁמַיִם כֶּסֶאִי", שהשמים היא התורה [כמבואר לעיל], הרי היא 'כסא' על דרך משל, שנעשה לשבת, וישיבה זו היא השפלה לגבי עמידה, שכשהאדם עומד הנה הוא בעל קומה וראשו ומוחו גבוהים מעל הארץ, ועל ידי ישיבה נשפל קומתו. והנמשל: כך התורה נעשה 'כסא' לאור אין סוף ברוך הוא, לבחינת ראשו - לדרגות הנעלות ביותר באלקות, שהיא בחינת רצונו וחכמתו ובינתו. - כי התורה היא רצונו וחכמתו ית' שבעצם הם למעלה מהשכל ד'אֲנֹת חַפִּים - אתה חכם וְלֹא בְחֻמָּה יִדְעָא ולא בחכמה ידועה, כיון שחכמת ה' אינה דומה כלל לחכמת האדם, ומבין וְלֹא בְּבִינָה יִדְעָא, וההבנה שלו היא לא בהבנה ידועה ובתורה יורדים ומשתלשלים חכמתו ובינתו בדברים גשמיים, כתפילין וציצית וצדקה ותרומות ומעשרות וקרבות כו' - ירידת והשפלת קומתו של הקב"ה, כביכול, ב'כסא' התורה.

וזהו 'השמים כסאי' - שהתורה (שמים) היא בבחינת הכסא של הקב"ה, אור אין סוף ב"ה עצמו, היינו הכסא של רצונו וחכמתו ובינתו, כיון שעל ידי התורה רצונו וחכמתו יורדים ומתלבשים בדברים הגשמיים שבהם התורה מדברת.

"וְהָאָרֶץ הָדוּם רְגֵלִי". 'הדום' בלשון הפסוק הוא כמו 'שרפרף' בלשון הגמרא, שהוא גם כן כסא קטן, והוא מה שמעמידן תחת רגלי היושב, להגביה הרגל מעל הארץ. ועל זה אמרו בגמרא (חגיגה יד, א) על פסוק (דניאל ז, ט) "כְּרִסְנֵן רְמִי" כסאות הוכנו לישוב עליהם - אָחַד לְכֶסֶא וְאָחַד לְשֵׁרְפָרֶף, 'כסא' - הוא הגדול שיושבין עליו, ו'שרפרף' - הוא הקטן שמעמידן תחת הרגלים.

נמצא, שעל ידי 'כסא' נעשית השפלה וירידה

וזהו ענין "וַיְדַבֵּר הוֹי' אֶל מֹשֶׁה", שהמשכת הוֹי' להיות התורה, צריך להיות המשכה תחלה לבחינת משה, שהוא מבחינת "פִּי מִן הַמַּיִם מְשִׁיתֶיהוּ".

וזהו "הַשָּׁמַיִם כֶּסֶאִי", שהשמים, היא התורה, הרי היא 'כסא' על דרך משל שנעשה לשבת, וישיבה זו היא השפלה לגבי עמידה. שכשהאדם עומד הנה הוא בעל קומה וראשו ומוחו גבוהים מעל הארץ, ועל ידי ישיבה נשפל קומתו, כך התורה נעשה 'כסא' לאור אין סוף ברוך הוא, לבחינת ראשו, שהיא בחינת רצונו וחכמתו ובינתו, ד'אֲנֹת חַפִּים - וְלֹא בְחֻמָּה יִדְעָא, ומבין וְלֹא בְּבִינָה יִדְעָא, ובתורה יורדים ומשתלשלים חכמתו ובינתו בדברים גשמיים, כתפילין וציצית וצדקה ותרומות ומעשרות וקרבות כו'.

"וְהָאָרֶץ הָדוּם רְגֵלִי". 'הדום' בלשון הפסוק הוא כמו 'שרפרף' בלשון הגמרא, שהוא גם כן כסא קטן, והוא מה שמעמידן תחת רגלי היושב, להגביה הרגל מעל הארץ. ועל זה אמרו בגמרא על פסוק "כְּרִסְנֵן רְמִי" - אָחַד לְכֶסֶא וְאָחַד לְשֵׁרְפָרֶף, 'כסא' - הוא הגדול שיושבין עליו, ו'שרפרף' - הוא הקטן שמעמידן תחת הרגלים.

והענין: כי הנה, כנסת ישראל נקרא 'רגל', כמו"ש "בְּנִימֵי אֲתָם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם", וְכָרָא פְרַעַא דְאֲבוּהִי. והנה, כמו על דרך משל שנמצא מעלה יתירה ברגל מה שאין בראש, שהרגלים הם המהלכים, והם נושאים את הראש ומוליכין אותו למחוץ חפצו, ונמצא, הראש צריך להרגל. וגם: גידי הראש וחיותו - שהדם הוא הנפש הם ברגלים, וכשמקוין דם מהרגל מתרפא הראש ומתקיים, וכן כמה רפואות יש שעושין ברגלים ומתרפא הראש. ובבחינה זו נקרא הרגל ראש, והראש רגל, שהוא למטה מהרגל במדרגה זו.

וכך הוא למעלה: על ידי התכללות המשכות המדרגות, נְעוּיָן תְּחִילְתָּן כְּסוּפָן וְסוּפָן בְּתְחִילְתָּן, 'אור ישר' ו'אור חוזר', 'אור ישר' נקרא מלמעלה למטה, כל מה שלמעלה הוא העליון, ו'אור חוזר' הוא מלמעלה למעלה, כל מה שלמטה הוא העליון. וזהו נְעוּיָן תְּחִילְתָּן כְּסוּפָן, 'ש'סופן' הוא 'תחילתן', שבחינת הרגל נקרא ראש. וישראל נקראו 'ראשית', וכתוב "וַיִּרְא רֵאשִׁית לֹא". ועל ידי אתערותא דלתתא נעשה למעלה תיקון אורות עליונים.

וזהו שמצינו במשה, שבחטא העגל נטלו ממנו אלף אורות (ובשבת חוזרין ונותנין אליו במתנה, וזהו 'ישמח משה בְּמַתְנַת חֶלְקוֹ'). ועל זה רמזו רז"ל כמה שאמרו על פסוק "לֶךְ רֵד" - רֵד מְגִדֻלְתְּךָ, פְּלוֹם נְתַתִּי לְךָ גְדוּלָה אֶלָּא בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל. והיינו, לפי שהיו ישראל בבחינת הרגל שלו, וכמו שכתוב "שֵׁשׁ מְאוֹת אֶלֶף רְגֵלֵי הָעָם אֲשֶׁר אָנֹכִי בְּקִרְבֹּי", והם היו לו בחינת 'מקוף' ובחינת 'ראש', אף שהם היו לו בבחינת רגל ודאי. וכך הוא בכל ישראל: על ידי שמתקן מעשיו, שהם ככה המעשה בעשיה גשמיית בבחינת רגלים, נעשה מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה.

והנה, להיות 'הדום' לבחינת רגל, שהוא בחינת כנסת ישראל, דהיינו, להגביה ולהעלותה מלמעלה למעלה, הוא על ידי בחינת 'הארץ' שהם מצות מעשיות, וכללותן היא הצדקה. ועל זה נאמר "צְדָקָה תְרוֹמֵם גּוֹי", 'תרומם' מלמעלה למעלה. והגבהה והעלאה זו היא בבחינת 'גוי', שהם אותיות ג' ו' י'. דהיינו: העלאת המדות שנחלקין דרך כלל לג' בחינות - חסד, דין, רחמים (כי נצח הוד יסוד אינו אלא התפשטות חסד גבורה תפארת וענפיהן). והתעלותן היא לבחינת יו"ד, שהיא בחינת החכמה על ידי הו"א, שהוא הממשיך ומחבר המחשבה כו'.

ככה ממש נעשה למטה בנפש האדם העלאת המדות בשכלו ובינתו כי כשהמדות נפרדות מהשכל הם נחשבות לדבר בפני עצמו, ולכן יש לך אדם שמתעורר לבו בשעת התפלה וכיוצא בה, שאז היא שעת 'גדלות המוחין', ואחר כך חולפת ועוברת האהבה, ופונה לדרכו מהיפך להיפך באין מבין כי הם שני הפכים. והיינו, מפני שהמדות נפרדים מהשכל. מה שאין כן בהתכללותן כו', והרי אז הוא עליו המדות ביתר שאת, שנעשו בחינת מוחין.

וזהו "בְּכָל נִפְשְׁךָ", דהיינו, בכל כחות הנפש, אפילו בבחינת רגל, שגם בחינת הרגל תרום ותגביה.

(כי נצח הוד יסוד אינו אלא התפשטות חסד גבורה תפארת וענפיהן - ולכן הגם שבפרטיות יש ו' מדות, בכללות המידות נחלקות לג' דרגות). וענין האות י': **והתעלותן היא לבחינת יו"ד, שהיא בחינת החכמה** - כי ענין החכמה הוא נקודת ההשכלה קודם התפתחותה והתרחבותה, ועל זה רומזת צורת אות י', שהיא נקודה קטנה. וענין האות ו': **על ידי הוא"ו - שצורתה קו הנמשך מלמעלה למטה, שהוא הממשיך ומחבר המחשבה כו' והשכל עם המדות.**

ככה ממש [ע"י קיום המצוות] **נעשה למטה בנפש האדם העלאת המדות בשכלו ובינתו** - 'תרומם גוי', שבחי' הג' מדות (אות ג') מתעלות ע"י ההמשכה אלקית הנמשכת ע"י המצוות (אות ו') לבחי' השכל (אות י'). והמעלה שבהתכללות המדות בשכל: **כי כשהמדות נפרדות מהשכל הם נחשבות לדבר בפני עצמו** - בבחי' ישות ומציאות, ולכן **יש לך אדם שמתעורר לבו בשעת התפלה וכיוצא בה, שאז היא שעת גדלות המוחין, ואחר כך חולפת ועוברת האהבה, ופונה לדרכו - לתאוות גשמיות, מהיפך להיפך באין מביין כי הם שני הפכים. והיינו** - הטעם לשינוי גדול זה בין התפילה ולאחרי התפילה הוא, מפני שהמדות נפרדים מהשכל - וכאשר הן נפרדות מן השכל, יכולות להתבטל. מה שאין כן בהתכללותן כו' בשכל, והרי אז הוא **עילוי המדות ביתר שאת, שנעשו בחינת מוחין** - ואז אין האהבה עוברת אחרי התפילה אלא משפיעה על הנהגת האדם במשך היום. ונמצא אשר לא רק שעל ידי מעשים טובים גשמיים - "הארץ" - משפיעים על מצב הראש, אלא גם המידות מתחזקות ונעשות יציבות, כתוצאה מזה שהן קשורות בשכל.

וזהו **"כָּכָל נִפְשָׁךְ"**, דהיינו, **בכל כחות הנפש, אפילו בבחינת רגל, שגם בחינת הרגל תרום ותגביה** - היינו לאהוב את ה' בכל כחות הנפש, גם הכחות הנמוכים ביותר, בחי' הרגל, ולרומם ולהגבי' גם אותם, וזה נעשה ע"י ההמשכה האלקית המאירה באדם על ידי קיום המצוות.

• לסיכום: 'השמים כסא' - התורה שנק' שמים היא הכסא של הקב"ה, כי בה נשפלים רצונו וחכמתו ית' גם בדברים גשמיים. 'הארץ הדום רגלי' - ע"י מצוות מעשיות (הארץ) מגביהים ומעלים (הדום) את בחי' הרגל, כנסת ישראל. ובפרטיות, מגביהים את המידות שהתעוררו בתפילה שיתכללו בשכל ולא יתבטלו במשך היום. ●

ידי אתערותא דלתתא נעשה למעלה תיקון אורות עליונים - מאחר שבני ישראל קשורים למדריגות עליונות, הראש, לכן על ידי עבודתם בהתעוררות מלמטה, הרי הם פועלים תיקון בעולמות ובאורות עליונים.

וזהו שמצינו במשה, **שבחטא העגל נטלו ממנו אלף אורות (ובשבת חוזרין ונותנין אליו כמתנה, וזהו מה שאומרים בתפילת השבת 'ישמח משה בְּמַתַּן תְּלָקוּ'). ועל זה רמזו רז"ל (ברכות לב, א) במה שאמרו על פסוק "לָךְ רֵד" - "רַד מְגֻדְלָתְךָ, כְּלוֹם נִתְּנִי לָךְ גְּדֻלָּה אֲלֵא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל. והיינו, לפי שהיו ישראל בבחינת הרגל שלו, וכמו שכתוב (במדבר יא, כב) "שֵׁשׁ מְאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אָנֹכִי [משה] בְּקִרְבִּי", והם - ישראל היו לו למשה בחינת 'מקיף' ובחינת 'ראש', אף שהם היו לו בבחינת רגל ודאי - אף שבני ישראל לגבי משה הם בודאי כרגל לגבי הראש, מכל מקום מצד התכללות המדריגות (כמו בדם החיים, כנ"ל), נעוץ סופן בתחילתן ובני ישראל שייכים לבחי' הראש, והם למעלה ממה. ולכן כאשר חטאו ישראל ניטלו ממה האורות, כי הם למעלה ממנו.**

וכך הוא בכל ישראל - שיש קשר בין בחי' הרגל לבחי' הראש שבהם: **על ידי שמתקן מעשיו, שהם בכח המעשה בעשיה גשמיות בבחינת רגלים, נעשה מוחו ולבו (החלקים העליונים שלהם, הראש) זכים אלף פעמים ככה.** ומעתה מוכן יותר איך על ידי תיקון מעשינו עושים משכן לה' יתברך.

• [ועתה יבאר בחי' הדום, שהוא מגביה את הרגל, וע"פ זה יבואר הפסוק 'הארץ הדום רגלי':]

והנה, להיות 'הדום' לבחינת רגל, שהוא בחינת כנסת ישראל, דהיינו, להגביהה ולהעלותה ממטה למעלה, הוא על ידי בחינת 'הארץ' - הארץ היא הדום המגביה את בחי' הרגל, כנסת ישראל, שהם מצות מעשיות, וכללותן היא הצדקה - כי בגמרא הצדקה נקראת בשם 'מצוה' סתם (וכמבואר הטעם הפנימי לזה בתניא פרק לז).

וזהו 'הארץ הדום רגלי' - המצוות המעשיות הנקראות 'ארץ', הן בחי' הדום לרגלי ה', הם בני ישראל, כי המצוות מגביהות ומעלות את ישראל.

• [ויבאר ענין הגבהה ע"י ההדום, המצוות:]
ועל זה נאמר "צִדְקָה תְּרוֹמֵם גּוֹי", 'תרומם' ממטה למעלה - המצוות פועלות הגבהה והרמה.

והגבהה והעלאה זו בבני ישראל היא בבחינת 'גוי', שהם אותיות ג' ו' י'. דהיינו - יבאר משמעות כל אות במילת 'גוי', ותחילה יבאר ענין האות ג': **העלאת המדות שנחלקין דרך כלל לג' בחינות - חסד, דין, רחמים**

(של כללות הקומה), ואילו על ידי 'הדום' נעשית הגבהה והעלאה (הגבהה הרגליים).

והענין - ענינו של 'הדום' ע"פ חסידות:

• [ובהקדים ביאר ענין הרגלים (שמגביהים על ידי ההדום):]

כי הנה, כנסת ישראל נקרא 'רגל', כמ"ש "בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם", ו'בְּכָא כְּכָא דְאָבֹהַי' [= הבן הוא רגל אביו] - נמצא שבני ישראל הם הרגליים' של ה'.

והנה, כמו על דרך משל שנמצא מעלה יתירה ברגל מה שאין בראש, שהרגלים הם המהלכים, והם נושאים את הראש ומוליכין אותו למחוז חפצו, ונמצא, הראש צריך להרגל. וגם - עוד מעלה יתירה ברגל על הראש: **גידי הראש וחיותו - שהדם הוא הנפש** - ועוברים דרך הגידים - הם ברגלים, וכשמקיזין דם מהרגל מתרפא הראש ומתקיים, וכן כמה רפואות יש שעושין ברגלים ומתרפא הראש. ובבחינה זו נקרא הרגל ראש, והראש רגל, [כלומר] שהוא למטה מהרגל במדריגה זו - אף על פי שהראש נעלה מהרגליים, הן מצד מקומו הגבוה בקומת האדם והן מצד ענינו, שהרי בראש נמצאים הכחות הכי נעלים - השכל, הראיה, השמיעה, הדיבור וכו', משא"כ ברגליים שאין בהן כוחות נעלים, עם כל זה, יש מעלה ברגליים לגבי הראש שהן מוליכות את הראש, וכן גורמות לקיום הראש (מצד גידי הדם שבהן).

וכך הוא למעלה - באלקות, שיש מעלה במדריגות התחתונות לגבי העליונות: **על ידי התכללות המשכות המדרגות כמו התכללות הדם בגוף, 'נְעוּץ תְּחִילַתָּן בְּסוּפָן וְסוּפָן בְּתִחִילַתָּן', 'אור ישר' שהוא כמו דם החיים ההולך לרגל ו'אור חוזר' שהוא כמו דם החיים החוזר מהרגל, 'אור ישר' נקרא אור המאיר ונמשך מלמעלה למטה, כל מה שלמעלה הוא העליון, ו'אור חוזר' הוא אור העולה ונמשך ממטה למעלה, כל מה שלמטה הוא העליון כשם שכאשר חוזר דם החיים מהרגל, הרגל נקראת 'ראש'. וזהו 'נְעוּץ תְּחִילַתָּן בְּסוּפָן, 'סוּפָן' הוא 'תחילתן', שבחינת הרגל נקרא ראש.**

וכן למעלה - יש מעלה (בענין אחד) במדריגות התחתונות לגבי העליונות, כדאיתא 'נְעוּץ סוּפָן בְּתִחִילַתָּן, שבחי' הסוף קשורה עם בחי' התחילה, כדוגמת הקשר בין הרגל והראש, שהרגל היא (בענין אחד) למעלה מן הראש.

• [ויבאר כיצד ענין זה בא לידי ביטוי בבני ישראל, בחי' רגל, ואיך בענין אחד הם בבחי' ראש:]

וישראל נקראו 'ראשית', וכתוב 'וַיִּקְרָא רֵאשִׁית לֹו' - ביחד עם זה שישראל נק' רגלי ה', הם נקראים גם 'ראשית', בחי' ראש, כמבואר לעיל שהרגל קשורה לראש. ועל

• כתיב: "הַשָּׁמַיִם פָּסְאֵי וְהָאָרֶץ הָדוּם רַגְלֵי, אֵי זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי וְאֵי זֶה מְקוֹם מִנוּחָתִי. וְאֵת כָּל אֲלֹהֵי יְדֵי עֲשֻׁתָּהּ, וַיְהִי כָּל אֲלֹהֵי, נָאֵם ה', וְאֵל זֶה אֲבִיט, אֵל עֵינֵי וַיִּכָּה רוּחַ וַחֲרָד עַל דְּבַרִּי" (ישעיה סו, א-ב). ונתבאר לעיל: 'השמים כסאי' - התורה שנקראת 'שמים' היא הכסא של הקב"ה, כי על ידי התורה, רצונו וחכמתו של הקב"ה מתגלים גם בדברים הגשמיים שבהם התורה מדברת. 'והארץ הדום רגלי' - ע"י מצוות מעשיות ('ארץ') מגביהים את בחי' הרגל, היינו כנסת ישראל. ובפרטיות, מגביהים את המידות שהתעוררו בתפילה אל השכל, שלא יתבטלו במשך היום.

והנה, זהו דרך כלל שנקראים 'שמים' 'ארץ' תורה ומצות. עד כאן הוסבר באופן כללי ש'שמים' קאי על התורה, ו'ארץ' על המצוות. וכעת יבאר את בחינות 'שמים' ו'ארץ' בתורה עצמה.

ודרך פרט, בתורה עצמה, 'שמים' - זו תורה שבכתב, [כ"י:] **'שמים'** - (המורכבים משתי המילים) **שם מים, ד'אורייתא מ'חכמה נ'קת'** - 'מים' קאי על בחי' חכמה, ו'שם', למעלה, יש מים עליונים, היינו התורה שבכתב שנמשכת מחכמה. ו'ארץ' נקרא תורה שבעל פה, כי 'ארץ' מלשון רצון, כמאמר רז"ל (ב"ר ה, ז): **'למה נקרא שמה ארץ? שרצתה כו' [לעשות רצון קונה]. 'ארץ' - אותיות א' רץ כו'.**

בתורה שבכתב כתובות המצוות שהן רצון ה', ובתורה שבעל פה מוסבר כיצד לקיים את המצוות.

והענין - לבאר את הקשר של תורה שבעל פה לרצון וריצה: **כי תורה שבעל פה היא השגת תכלית הרצון, לידע איך ומה** - איך לעשות את הרצון ומהו הרצון, כגון **'סופה שיהי גבוה כו' [למעלה מעשרים אמה פסולה]**, **שאינ זה מבואר בתורה שבכתב** - אלא כתוב "בסוכות תשבו שבעת ימים" בלי פרטי ההלכות, **ותורה שבכתב היא רק בחינת אותיות, להיות כדמותן בצלמן, שהן שמותיו של הקב"ה** (רמב"ן עה"ת בהקדמה). **ולכן, הלומד תורה נקרא** [בגמרא] **'קורא בתורה', כמו שקורא** [אדם] **בשם. והיינו, מלמעלה למטה** - הלומד תורה שבכתב הוא על דרך אדם הקורא לחבירו בשמו שיבוא אליו, כי אותיות התורה הן שמותיו של הקב"ה, ועל ידי הלימוד הוא כקורא לה' שיהא נמשך מלמעלה (-השמיים) למטה.

אבל תורה שבעל פה עיקרה ממה למעלה, [כלומר:] **על ידי השגת הרצון [של ה'] בנפש, תכלל הנפש במקורה למעלה** - היינו, שהאדם צריך להשתדל להשיג את דברי התורה ואת רצון ה' בעצמו, ועל ידי זה מתעלה ומתקרב אל ה' מלמטה (-הארץ) למעלה.

ושלשה נקראו 'ארץ' - כנסת ישראל, ותורה שבעל פה, ומצות, וכולן נרמזין במקרא אחר 'אָרֶץ אָרֶץ אָרֶץ שְׁמַעֵי דְבַר ה' (ירמי' כב, כט) - שנאמר בו ג' פעמים 'ארץ', כמבואר לעיל שגם מצוות וכנסת ישראל הם בחי' 'ארץ', 'הארץ הדום רגלי'.

והנה, זהו דרך כלל שנקראים 'שמים' ו'ארץ' תורה ומצות. ודרך פרט, בתורה עצמה, 'שמים' - זו תורה שבכתב, 'שמים' - שם מים, ד'אורייתא מ'חכמה נ'קת'. ו'ארץ' נקרא תורה שבעל פה, כי 'ארץ' מלשון רצון, כמאמר רז"ל: **'למה נקרא שמה ארץ? שרצתה כו'.** ו'ארץ' - אותיות א' רץ כו'.

והענין: כי תורה שבעל פה היא השגת תכלית הרצון, לידע איך ומה, כגון **'סופה שיהי גבוה כו', שאין זה מבואר בתורה שבכתב, ותורה שבכתב היא רק בחינת אותיות, להיות כדמותן בצלמן, שהן שמותיו של הקב"ה. ולכן, נקרא 'קורא בתורה', כמו שקורא בשם. והיינו, מלמעלה למטה. אבל תורה שבעל פה עיקרה ממה למעלה, על ידי השגת הרצון בנפש, תכלל הנפש במקורה למעלה.**

ושלשה נקראו 'ארץ' - כנסת ישראל, ותורה שבעל פה, ומצות, וכולן נרמזין במקרא אחד 'אָרֶץ אָרֶץ אָרֶץ שְׁמַעֵי דְבַר ה'.

אך, **'אי זה בית כו'.** כי הכסא והשרפרף אין דרכן להעמידן בחוץ, אלא בתוך הכית. ובחינת 'בית', היינו, **'בְּכָל מְאֹדָה',** שהוא בבחינת 'מקוף' כמו על דרך משל בית, שהוא מקוף את האדם כגון ובקירותיו.

ובית זה הוא 'בית תפלה', שעל ידי התפלה - ח"י פעמים 'פרוץ אתה כו' - היא המשכת מקיפין מבחינת 'סוכב כל עלמין' (והיא בחינת 'רוחו ונשמתו אלו ויאסף' כנ"ל), שהם נמשכין על ידי כריעות והשתחויות באבות (ובהודאה תחלה וסוף, שהם בחינת ביטול והענין: כי אי אפשר להיות גילוי אור אין סוף ברוך הוא - ד'לית מ'חשבה ת'פיסא ביה כ'ל' ו'לאו מ'קל מ'דות וכו' - בבחינת פנימיות הלב, רק מעט מזעיר הארה בעלמא, ואפילו גילוי כמות והשגה 'לית מ'חשבה כו' רק בבחינת 'מקוף' ו'סוכב' לבד

ועל זה נאמר **'וְאֵל זֶה אֲבִיט',** שרומז על בחינת תפלה. ופירוש הפסוק **'וְאֵת כָּל אֲלֹהֵי יְדֵי עֲשֻׁתָּהּ',** בחינת עשיה, היינו, מעשה המצות.

'וַיְהִי כָּל אֲלֹהֵי נָאֵם ה' - היא בחינת תורה שבעל פה, שהיא 'נאום' ו'דבר ה', בחינת דיבור. מה'שאינ'כן 'אל זה אביט' הוא בחינת תפלה, 'אביט' הוא בחינת הכטה, היא הסתכלות, בבחינת 'ענין יונים', שהיא בחינת המחשבה לבד, והיא היא בחינת 'מקוף' ו'סוכב', כמו על'דרך'משל מחשבה, שמקפת מחשבתו את הדבר שחושב עליו, וכן הראיה והסתכלות כו'. מה'שאינ'כן דיבור ומעשה הם פנימיים כו'.

ו'הכטה' זו היא 'אל עני וניכה רוח' - בחינת ביטול, ד'לית ליה מ'ג'מיה כ'לום', אפילו תורה ומצות, לפי שהמשכה זו אי'אפשר להשיג על ידי התורה ומצות, שהם פנימיים, רק על ידי ביטול בתפלה וכריעות והשתחויות, כמשל המלך שכורעים ומשתחיים לו מפני שאי אפשר להתקרב אליו מגודל מעלתו, אזי ממילא נמשך אליו בחינה זו. והו' 'פרוץ אתה', כלומר, ברוך מעצמך ומאלריך.

והנה, בבחינה זו של המשכת המקיף כתיב **'לא ה'ביט און ב'יעקב'.** שבבחינת הפנימיות כתיב **'בוֹחֵן לְבוֹת וּבְלוֹת',** דהיינו, להבחין התשוקה המורגשת אם הוא מקרב איש ולב עמוק באמת לאמיתו, מה'שאינ'כן בבחינת 'מקוף' **'לא ה'ביט און וגו',** רק **'ה' אֲלֵהוּ עֲמו',** שנמשך מאליו תמיד.

'כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו'. הנה, כתיב **'בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ',** ואמרו רז"ל: **'בְּרֵאשִׁית' -** בשביל ישראל שנקראו 'ראשית'. וגם אמרו: בשביל התורה שנקראת 'ראשית'. ואם כן, כיון ששמים וארץ נבראו בשביל תורה וישראל, מוכרח לומר שיש בחינות שמים וארץ בתורה ובעבודת ישראל, שבהן ועל דין יתקיימו שמים וארץ הגשמיים.

והענין הוא: כי הנה, אמרו רז"ל: למה נקראת שמה 'ארץ'? שרצתה לעשות רצון קונה. פירוש 'שרצתה', היינו, לשון 'רץ', וגם לשון 'רצון'. וכמו שכתוב **'בְּכָה אָרֶץ גְּדוּד',** שהוא גם כן לשון 'רץ', וגם יש בו גם כן ענין 'רצון', וכמו שיתבאר.

☞ וכעת יבאר את המשך הפסוק:

אך, "אי זה בית כו' [אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי וְאֵי זֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי]. כי הכסא והשרפרף אין דרכן להעמידן בחוץ, אלא בתוך הבית. ובחינת 'בית' ברוחניות, היינו, "בְּכָל מְאֹדָךְ" - ו'מאד' פירושו בלי גבול, שהוא בבחינת 'מקיף' - הבית, המקיף על האדם מבחוץ, רומז לדרגות שלמעלה מהגבלות הגוף כמו על דרך משל בית, שהוא מקיף את האדם בגוו ובקירותיו.

[ומבאר כיצד ממשיכים את בחינת 'בית':] ובית זה הוא 'בית תפלה', המשכת אלקות שלמעלה מהגבלות נעשית על ידי תפילה שעל ידי התפלה - ח"י פעמים 'בְּרוּךְ אַתָּה כו'" [בתפילת שמונה עשרה] - היא המשכת [אורות] מקיפין מבחינת 'סובב כל עלמין' - ברכה פירושה המשכה (כלשון המשנה 'המברין' את הגפן, היינו ממשיך ומושיך את האילן מלמעלה למטה), ו'ברוך אתה' הוא המשכת בחי' 'אתה', אור אין סוף ב"ה עצמו (והיא בחינת 'רוחו וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו וְאֶסְף' כנ"ל - נתבאר לעיל שתחילת הכתוב "אם ישם אליו לבו" קאי על התעוררות האדם באהבת ה', וכאשר האדם יתעורר באהבת ה', יקויים בו המשך הכתוב "רוחו וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו וְאֶסְף" אליו יאסוף", שיומשך עליו אור המקיף, הנמשך רק על ידי הקדמת התעוררות אהבת ה', שהם נמשכין על ידי כריעות והשתחויות באבות (ברכה ראשונה של תפילת שמונה עשרה) ובהודאה (ברכת 'מודים', ובשתי ברכות אלו) תחלה וסוף צריכים לכרוע, שהם בחינת ביטול - המשכת אורות מקיפין אלו היא על ידי ביטול, כי הכלי לאור אין סוף ב"ה הוא הביטול, על דרך 'כלי ריקן מחזיק', והכריעה וההשתחוואה (שמכופף את קומתו) היא ענין הביטול.

והענין - הטעם שאורות אלו נמשכים בבחי' מקיף לבד: כי אי אפשר להיות גילוי אור אין סוף ברוך הוא - דלית מְחַשְׁבָּה תְּפִיסָא בֵּיהַ כְּלָלִי וְלֹא מְקַל מְדוּת וכו' [איהו בְּלָל] - בבחינת פנימיות הלב, [אלא] רק מעט מזעיר הארה בעלמא - רק אור מצומצם יכול להתגלות בנבראים באופן פנימי, ואפילו גילוי במוח והשגה [הרי'] לית מְחַשְׁבָּה כו' [תְּפִיסָא בֵּיהַ] - גם המחשבה והשכל אינם יכולים לתפוס גילוי זה, רק בבחינת 'מקיף' ו'סובב' לבד - הגילוי מאור אין סוף ב"ה עצמו הוא רק בבחי' מקיף, כי הוא למעלה מהכלים המוגבלים של הנבראים.

וזהו בחי' 'בית' בפסוק 'איזה בית אשר תבנו לי', היינו המשכת אור מקיף ע"י הביטול בתפילת שמונה עשרה.

ועל זה נאמר "וְאֵל זֶה אֲבִיט", שרומז על בחינת תפלה - כפי שיבאר בסמוך.

ופירוש הפסוק "וְאֵת כָּל אֲלֹהֵי יְדֵי עֲשֵׂתָהּ", בחינת עשיה, היינו, מעשה המצות - השייך לבחי' כח העשיה דלמעלה.

"וַיְהִי כָּל אֲלֹהֵי נְאֻם ה'" - היא בחינת תורה שבעל פה, שהיא 'נאום' ו'דבר ה', בחינת דיבור - כי תורה שבעל פה שייכת לכח הדיבור שלמעלה. מה-שאיין-כן 'אֵל זֶה אֲבִיט' הוא בחינת תפלה, [כי] 'אֲבִיט' הוא בחינת הכטה, היא הסתכלות, בבחינת 'עֵינַיִךְ יוֹנִים' - התבוננות עמוקה עד שכביכול רואה גדולת ה' בעיני שכלו, שהיא בחינת המחשבה לבד, והיא היא בחינת 'מקיף' ו'סובב', כמו על-דרך-משל מחשבה, שמקפת מחשבתו את הדבר שחושב עליו, וכן הראיה והסתכלות כו' - שהראיה מקיפה את הדבר שרואה. מה-שאיין-כן דיבור ומעשה הם פנימיים כו' - כי הדיבור נכנס לאוזני השומע בפנימיות והוא מבין וקולט את הדברים. וכן במעשה, כח המעשה של האדם נכנס במלאכה שעושה באופן פנימי.

נמצא, שתורה ומצוות שייכים לאור הפנימי של ה', אור מוגבל, בחי' דיבור ומעשה, ואילו עבודת התפילה, שעניינה ביטול, קשורה לאור המקיף, אור בלי גבול, בחינת מחשבה.

והבטה' זו [- המשכת אור המקיף] היא 'אֵל עֵנִי וְנִכַּח רֹחַ' - בחינת ביטול, דלית ליה מְגַרְמִיָּה בְּלוּם, אפילו תורה ומצות, לפי שהמשכה זו [של אור אין סוף ב"ה עצמו] אי-אפשר להשיג על ידי התורה ומצות, שהם פנימיים, רק על ידי ביטול בתפלה וכריעות והשתחוואות, כמשל המלך שכורעים ומשתחויים לו מפני שאי-אפשר להתקרב אליו מגודל מעלתו - ו'אל זה אביט אל עני ונכה רוח', היינו שהמשכת אור המקיף היא דווקא אל מי שהוא בבחי' עני ונכה רוח, בביטול מוחלט שע"י התפילה, ולא ע"י תורה ומצוות ששייכים לאור הפנימי, כנ"ל.

אזי ממילא נמשך אליו בחינה זו - כאשר הוא בביטול, ממילא נמשך עליו האור מקיף, אך עבודתו לא יכולה לפעול המשכה זו, כי היא למעלה ממנה, ורק כאשר נעשה כלי ריקן ויש מקום לאורו ית' להתגלות, נמשך עליו בחינה זו ממילא. וזהו 'בְּרוּךְ אַתָּה, כלומר, ברוך מעצמך ומאליך - אתה ה' ברוך ונמשך (במקום שיש ביטול) מעצמך, ואין אנו פועלים המשכה זו בכוחות שלנו.

והנה, בבחינה זו של המשכת המקיף כתיב (במדבר כג, כא) "לא הביט אֵן בְּיַעֲקֹב". שבבחינת הפנימיות כתיב (תהלים ז, י) "בוֹחֵן לְבוֹת וְכָלִיּוֹת", דהיינו, להבחין התשוקה המורגשת אם הוא מקרב איש ולב עמוק באמת לאמיתו, מה-שאיין-כן בבחינת 'מקיף' "לא הביט אֵן וגו'", רק "ה' אֵלֵהֶיו עמו", שנמשך מאליו תמיד - כאשר עובדים

את ה' בכוחות הפנימיים, שכל ומידות, אזי 'בוֹחֵן לְבוֹת וְכָלִיּוֹת', הקב"ה בוחן ובודק האם האדם ראוי להמשכת והשראת אלקות, וגם אם יומשך אור, יהיה אור מוגבל לפי ערך עבודתו. מה שאין כן בעבודת ה' בבחי' המקיף, בביטול - 'לא הביט אֵן בְּיַעֲקֹב' אין הקב"ה בוחן את טיב עבודתו, אלא (כהמשך הכתוב) 'ה' אלקיו עמו', אור אין סוף ב"ה הוא עמו, ונמשך אל האדם ממילא תמיד, כי אור מקיף הוא לא לפי ערך העבודה.

☞ לסיכום: כדי שהמלך עצמו ישב על כסאו, לא מספיק לעשות את הכסא של הקב"ה על ידי לימוד תורה או רק את ההדום על ידי מעשה המצות, אלא צריך גם לעשות 'בית' על ידי התפילה, ואז ה'עצם' של המלך 'מתיישב' גם בשמים ובארץ החיצוניים הגשמיים.

"כִּי כֹאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה וגו' [אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים לְפָנַי נְאֻם ה' בְּן יַעֲמֹד וְרַעְעֶם וְשִׁמְרָם]" (ישעי' סו, כב) - פירוש הכתוב לפי פשוטו הוא שלעתיד לבוא הקב"ה יברא שמים חדשים וארץ חדשה, והם יעמדו לעולם ולא יכלו עוד כהראשונים, וכן יתקיים לעולם זרעכם ושמכם, כי לא ימחה שם ישראל עד עולם (מצו"ד).

☞ וכדי להבין את הפירוש הפנימי של הכתוב יש להקדים.

הנה, כתיב 'בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ', ואמרו רז"ל: 'בְּרֵאשִׁית' - בשביל ישראל שנקראו 'ראשית' - כמ"ש "קדש ישראל לה' ראשית תבואתה". וגם אמרו: בשביל התורה שנקראת 'ראשית' - כמ"ש 'ה' קנני ראשית דרכו'. ואם כן, כיון ששמים וארץ נבראו בשביל תורה וישראל, מוכרח לומר שיש בחינות שמים וארץ בתורה ובעבודת ישראל, שבהן ועל ידן יתקיימו שמים וארץ הגשמיים.

והענין הוא - לבאר מהות בחינות שמים וארץ כפי שהן בתורה ובעבודת ישראל, יתחיל בביאור עניינה של 'ארץ': כי הנה, אמרו רז"ל: למה נקראת שמה 'ארץ' שרצתה לעשות רצון קונה. פירוש 'שרצתה', היינו, לשון 'רץ', וגם לשון 'רצון'. וכמו שכתוב (שמואל-ב כב, ל) "בְּכֶה אֲרוּץ גְּדוּד", שהוא גם כן לשון 'רץ', וגם יש בו גם כן ענין 'רצון', וכמו שיתבאר. ●

בשיעור הקודם התחלנו את מאמר דיבור המתחיל 'כי כאשר השמים החדשים' וגו', ונתבאר שיש בחי 'שמים' ובחי 'ארץ' בתורה ובעבודת בני ישראל, והתחיל לבאר את בחי 'ארץ' בעבודת ה' - ארץ מלשון רצון ומרוצה.

והענין - ביאור הקשר בין רצון וריצה: **דהנה, כתיב** (יחזקאל א, יד) **"והחיות רצוא ושוב"** - על המלאכים העליונים (הנקראים בשם 'חיות הקודש') נאמר 'והחיות רצוא ושוב'. כלומר, המלאכים נמצאים תמיד בשתי תנועות אלו של 'רצוא' ו'שוב', כפי שהולך ומבאר, **בחינת 'רצוא' זה הוא ענין תשוקה [רצון] בלב לדבקה בו יתברך, והוא גם כן לשון 'מרוצה', כמו הרץ ממקומו להלאה, והנמצא בתנועה של רצוא ותשוקה, דומה למי שרץ ממקומו (ומצבו) להתקדם הלאה ולהתעלות, כך הוא ענין תשוקה זו של החיות להיות יוצאים ועולים ממקומם וליבטל וליכלל באין סוף ברוך הוא, ה'רצוא' שלהם הוא הרצון לרוץ ממקומם ולהתכלל באין סוף, וכעין מה שכתוב (ישעי' ו, ב) **"שָׂרְפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לֵא, ופִירוּשׁוֹ, מִמַּעַל לְשָׂרְפִים לְשֵׁנָה, וְהִינֵנו, שֶׁתְּשׁוּקָתָם לְהַכֵּל שֵׁם כּוֹ - מֵאַחַר שֶׁרְצוּנָם לְהִגִּיעַ לְשֵׁם, הֵרִי זֶה כֵּאִילוֹ הֵם שֵׁם, כִּידוּעַ דְּבִמְקוֹם שֶׁל רְצוּנָם שֶׁל אָדָם, שֵׁם הוּא נִמְצָא."****

וכן בחינת כללות נשמות ישראל במקורן ושרשן, יש בהן בחינת 'רצוא' ברצון ותשוקה לדבקה בו באין סוף ברוך הוא, וכמו שכתוב (בראשית ג, טז) **"וְאֵל אִישׁ תְּשׁוּקָתְךָ"** - תשוקת האשה, כנסת ישראל, היא אל האיש, הקב"ה [והטעם לתשוקה זו:] **והיינו, מפני השגתה בהיותה בבחינת 'ארץ', שהיא בחינת המדרגה התחתונה, להיות 'עם' ודבר נפרד כו' - מאחר שמשגת שהיא נמצאת למטה בבחי' מלכות (ארץ), המדרגה הכי תחתונה ונפרדת משרשה האמיתי באור אין סוף ב"ה, הרי היא מתעוררת ברצון ותשוקה לעלות ולהכלל באור אין סוף ב"ה עצמו.**

וכן הוא גם כן בנפש האדם למטה (ולא רק בשרשה, כפי שמבואר עד כאן) המשכלת ומתבוננת ב'ה' אחד, איך שהוא יתברך 'מַחֲדָשׁ בְּטוּבוֹ כו' [בְּכָל יוֹם תִּמְיֵד מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית], ומהווה כל העולמות מאין ליש ממש, אשר על כן הוא גם כן בחינת 'ארץ' - מלשון רצון ומרוצה כנ"ל, בבחינת 'רצוא' ורצון לדבקה בו יתברך ו'לְאַהֲבָה אֶת ה' כִּי הוּא חַיִּיךָ" (דברים ל, ב) - כאשר נפש האדם משגת שחיות כל העולמות והנבראים, כולל החיות שלה עצמה, באה מאת ה' (כי הוא חייך), היא מתעוררת באהבה ורצון להכלל בו יתברך.

והנה, בחינת ה'רצוא' הזה הוא בקריאת שמע - כאשר מתבונן בתוכן ענין 'ה' אחד' הני"ל.

ובחינת ה'שוב' הוא בתפלת שמונה עשרה

והענין: **דהנה, כתיב "והחיות רצוא ושוב", בחינת 'רצוא' זה הוא ענין תשוקה בלב לדבקה בו יתברך, והוא גם כן לשון 'מרוצה', כמו הרץ ממקומו להלאה, כך הוא ענין תשוקה זו של החיות להיות יוצאים ועולים ממקומם וליבטל וליכלל באין סוף ברוך הוא, וכעין מה שכתוב "שָׂרְפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לֵא, ופִירוּשׁוֹ, מִמַּעַל לְשָׂרְפִים לְשֵׁנָה, וְהִינֵנו, שֶׁתְּשׁוּקָתָם לְהַכֵּל שֵׁם כּוֹ. וכן בחינת כללות נשמות ישראל במקורן ושרשן, יש בהן בחינת 'רצוא' ברצון ותשוקה לדבקה בו באין סוף ברוך הוא, וכמו שכתוב "וְאֵל אִישׁ תְּשׁוּקָתְךָ" והיינו, מפני השגתה בהיותה בבחינת 'ארץ', שהיא בחינת המדרגה התחתונה, להיות 'עם' ודבר נפרד כו'. וכן הוא גם כן בנפש האדם למטה המשכלת ומתבוננת ב'ה' אחד, איך שהוא יתברך 'מַחֲדָשׁ בְּטוּבוֹ כו', ומהווה כל העולמות מאין ליש ממש, אשר על כן הוא גם כן בחינת 'ארץ', בבחינת 'רצוא' ורצון לדבקה בו יתברך ו'לְאַהֲבָה אֶת ה' כִּי הוּא חַיִּיךָ."**

והנה, בחינת ה'רצוא' הוה הוא בקריאת שמע ובחינת ה'שוב' הוא בתפלת שמונה עשרה ובתלמוד תורה, שהוא בחינת גילוי אלקות מלמעלה למטה, כנודע. ופסוקי דזמרה שקודם קריאת שמע, היינו, לְסַפֵּר בִּשְׂבָחוֹ שֶׁל מְקוֹם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב "רוֹמְמוֹת אֵל בְּגִרְוֹנָם", ועל ידי זה נעשה כמו "הִרְבַּ פִּיפִיּוֹת", "לְעֵשׂוֹת נִקְמָה כו", דהיינו, לקרוע הַמַּסְכִּים הַמְבְרִילִים גִּילוי אלקות. וכל זה הכנה בלבד לשמונה עשרה, כי בשמונה עשרה הוא המשכת גילוי אלקות באמרו 'בְּרוּךְ אַתָּה הוִי"ה אֱלֹהֵינוּ', שהוא בחינת גילוי 'סוכב כל עלמין' ב'ממלא כל עלמין'. אך, כדי שיבא לזה צריך הוא לסדר שבחו של מקום תחלה בפסוקי דזמרה, כמו ב'בְּרוּךְ שְׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם' (כי עם היות שהנפש האלקית היא בחינת 'ארץ', שהוא בחינת 'רצוא' אך, היינו מצד שורשה יש בה בחינת השתוקקות תמיד לדבקה בו יתברך, אבל בירידתה למטה להתלבש בגוף ונפש הבהמית, אשר הן מסתירים על אורה כו' וממשיכים אותה אחריהם, לְהַמְיֵךְ בְּקִדְרוֹת אופל עניני עולם הזה, ואז נסתר ונעלם בה התשוקה וה'רצוא' לאלקות. כנודע, ש"לְאִוֶּם מְלֵאוֹם יִאֲמִין", ו"בְּשֵׁנָה קָם כו". ואי לואת, כדי שתוכל לבוא לבחינת ה'רצוא' בשעת קריאת שמע צריכה הכנה רבה לזה, והוא ענין פסוקי דזמרה בסידור שבחו של מקום כו'.

והכל הכנה לבחינת ה'שוב' דשמונה עשרה, כי גם ה'רצוא' הוא בשביל להיות 'שוב', כנודע. כמו שהלויים היו טפלים לכהנים כו'. וגם דרך פרט פסוקי דזמרה הוא הכנה לשמונה עשרה גם כן, שהוא המשכה וגילוי למטה, שמתחלה צריך לקרוע המסכים המבדילים על ידי פסוקי דזמרה בכדי שיוכל להיות הגילוי למטה). איך שבדיבור אחד בלבד נתהוו שמים וארץ וכל צבאם כו'. וכמו שמסיים בברכה זו ב'ישתבח': 'מְלֵךְ יְחִיד חַי הָעוֹלָמִים, וּב'בְּרוּךְ שְׁאָמַר' אומרים גם כן: 'יְחִיד חַי הָעוֹלָמִים מְלֵךְ, פִּירוּשׁ שֶׁהוּא יִתְבַרֵךְ הוּא 'יְחִיד' וּמוֹחַד כְּמוֹ קוֹדֵם בְּרִיאַת הָעוֹלָם, ו'חַי הָעוֹלָמִים' הוּא רַק מִבְּחִינַת 'מֶלֶךְ, שֶׁבְּחִינַת מְלוּכָה הִיא רַק הָאָרֶז בְּלִבְד מִמֶּנּוּ יִתְבַרֵךְ, שֶׁהָאָרֶז זֶה נִמְשַׁכֵּת מִמֶּנּוּ יִתְבַרֵךְ לְהִיּוֹת חַיּוֹת כֹּל הָעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. וְנוֹדַע, שִׁישׁ רִיבּוּי עוֹלָמוֹת לְמַעַל עַד אֵין קֵץ וְלִמְטָה עַד אֵין תְּכֵלִית. וְהוּו פִּירוּשׁ 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי 'עַד' אֵין לוֹ הַפְּסָק. וְהִינֵנו, שֶׁבְּחִינַת 'כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ' נִמְשַׁךְ לְהַחַיּוֹת עוֹלָמוֹת וְנִבְרָאִים אֵין קֵץ, וְכְמוֹ שֶׁכְּתוּב "הַיֵּשׁ מְסַפֵּר לְגִדּוּדָיו כו", וְכֵתִיב "אֵלֶּף אֵלֶּפִין יִשְׁמְשׁוּנִי, וְרַבּוֹ רֶבֶן קִדְמוֹתָי יְקוּמוּן", וְהוּו מִסְפֵּר גִּדּוּד אֶחָד כו'. וְעַם כֹּל הַרִיבּוּי הַזֶּה, מְכַל מְקוֹם, כּוֹלֵם נִמְשַׁכִּים רַק מִבְּחִינַת 'מֶלֶךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת שֵׁם לְבַד, כְּמֵאמַר 'לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה - מְלֵךְ' כו'. והוא בחינת 'ממלא כל עלמין'.

ומזה נולדה בחינת התפעלות האהבה בלבבו באמרו "וְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ", פִּירוּשׁ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ, היינו, כמו שנתבאר לעיל "שִׁמְעַ וְיִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ כו", והוא מה שמעלה יתירה נודעת לנו מכל גודדי מעלה, שֶׁקֶרְבָנוּ לְשִׁמּוֹ הַגְּדוּל, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'סוכב כל עלמין' ועצמויות אלקותו יתברך, הוא בחינת 'יְחִיד' שֶׁלְמַעַל מַעַלָּה מִבְּחִינַת 'חַי הָעוֹלָמִים', שֶׁהוּא רַק מִבְּחִינַת 'מֶלֶךְ' כו'. וְהוּו שֶׁנִּקְרָאת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל 'אַחַת', כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב "אַחַת הִיא יוֹנְתִי כו", שֶׁהִיא מְקַבֵּל מִבְּחִינַת 'ה' אֶחָד' מִמֶּשׁ. וְהִינֵנו, עַל יְדֵי שֶׁתְּהִיָּה בְּבְחִינַת 'אַחַת הִיא לְאַמָּה', לְהִיּוֹת שֶׁעַל יְדֵי הַתְּבֻנָה תְּבוּא לְבְּחִינַת 'אַחַת', לְהִיּוֹת לֵה רַק רְצוֹן אֶחָד לְדַבְּקָה בּוֹ יִתְבַרֵךְ, וְהוּא בְּחִינַת 'רְצוּא' הַנִּל לְבְּחִינַת 'סוכב כל עלמין', לְדַבְּקָה בְּעֵצְמוֹת אֱלֹקוֹת, וְכְמֵאמַר "מִי לִי בְּשִׁמּוֹם כו". וְהוּו עֵינֵן 'וְאַהֲבָה' שֶׁבְּקִרְיַת שִׁמְעַ.

העולם - הקב"ה מצד עצמו לא נשתנה בגלל בריאת העולם, כמ"ש 'אני הוי' לא שניתני', ונשאר יחיד ומיוחד לבדו כמו קודם הבריאה, ו'חי העולמים' חיות כל העולמות הוא רק מבחינת 'מלך', שבחינת מלוכה היא רק הארה בלבד ממנו יתברך - כי הכח למלוך אינו עצם האדם, אלא התפשטות ממנו להתייחס אל הזולת. וכן אין המלך עצמו מתייחס אל העם, אלא רק שמו מתפשט על מדינתו, 'מלך שמו נקרא', שהארה זו נמשכת ממנו יתברך להיות חיות כל העולמות עליונים ותחתונים - כדיבור אחד בלבד לגבי כל הדיבורים שלו, כנ"ל.

ונודע, שיש ריבוי עולמות למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית - וכמו שדרשו רז"ל על הפסוק 'עלמות אין מספר' - אל תקרי 'עלמות' אלא 'עולמות', שאין מספר לעולמות. וזהו פירוש 'פרוש' שם כבוד מלכותו לעולם ועד, כי 'ועד' [פירושו] אין לו הפסק - כמאמר רז"ל (עירובין נד, א) "כל מקום שנאמר 'נצח' 'סלה' 'ועד' אין לו הפסק". והיינו, שבחינת 'כבוד מלכותו' נמשך להחיות עולמות ונבראים אין קץ - רק שם כבוד מלכותו, הארה לבד, נמשך 'לעולם ועד', להחיות את העולמות הבלתי מוגבלים (בכמות), וכמו שכתוב (איוב כה, ג) "ה'יש מספר לגודליו כו" - בתמיה: האם יש מספר לגדודים ולצבאות של מלאכים ועולמות עליונים ותחתונים?, וכתוב (דניאל ז, י) "אֵלֶּף אֶלְפִין יִשְׁמְשׁוּנֵיהָ, וְרִבּוֹ רִבְבָן קְדְמוֹהֵי יְקוּמוֹן", וזהו מספר גודל אחד כו" [אבל לגודליו (לכל גדודיו) אין מספר (חגיגה יג, ב)]. ועם כל הריבוי הזה, מכל מקום, כולם נמשכים רק מבחינת 'מלך', שהוא בחינת שם לבד, כמאמר (בברכה הראשונה דתפלת שמונה עשרה) 'לְמַעַן שְׁמוּ בְּאֵהָבָה - מְלֶךְ כּו' - הרי שיש שייכות בין בחי' שם ובחי' מלך, וענין השם הוא הארה בלבד, כי אי אפשר להכיר מהות האדם ופנימיותו משמו, אלא השם הוא כדי שאחרים יקראו לו בשמו, היינו הארה בלבד מהאדם ולא מהותו, כך בחי' מלכותו ית' היא הארה וזיו בלבד ממנו להחיות את העולמות והנבראים. והוא בחינת 'ממלא כל עלמין' - הארה זו דבחי' מלכות היא בחי' 'ממלא כל עלמין', אורו ית' המצומצם והמוגבל, המתלבש בתוך העולמות להחיותם בחיות פנימית.

ומזה נולדה בחינת התפעלות האהבה בלבבו באמרו (דברים ו, ה) "וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ", פירוש 'את ה' אלקיך' - 'הוי' אלקיך' דייקא (ולא רק הוי' או אלקים). כלומר, שבחי' הוי' היא אלקיך, אלקה שלך, שמלוּבש בתוך כל נשמה מישראל, היינו, כמו שנתבאר לעיל "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ כו' [ה' אֶחָד]" - 'הוי' אלקינו דייקא, אלקה שלנו,

השתוקקות תמיד לדבקה בו יתברך, אבל בירידתה למטה להתלבש בגוף ונפש הבהמית, אשר הן מסתירים על אורה כו' [של הנפש האלקית] וממשיכים אותה אחריהם, לְהִמְשֵׁךְ בְּקִדְרוֹת אופל עיני עולם הזה - לתאוות ותענוגי העולם שהם בחינת חושך וקדרות, ואז נסתר ונעלם בה התשוקה וה'יצוא' לאלקות [שיש בה מצד שרשה]. כנודע, ש'לאום מלאום יאמץ' (בראשית כה, כג), ו"קְשֵׁה קָם כּו' [נה נפלא]" (מגילה ו, א) - היינו, שיש מלחמה תמידית בין הנפש הבהמית והגוף ובין הנפש האלקית, ופעמים שהנפש האלקית מתגברת, ופעמים להיפך. ואי לזאת - כיון שישנו העלם והסתר של הגוף והנפש הבהמית, כדי שתוכל לבוא לבחינת ה'יצוא' בשעת קריאת שמע צריכה הכנה רבה לזה - לעורר את הרצוא שבה, והוא ענין פסוקי דזמרה בסידור שבחו של מקום כו'.

והכל - [פסוקי דזמרה וקריאת שמע] הכנה לבחינת ה'שוב' דשמונה עשרה, כי גם ה'יצוא' הוא כשביל להיות 'שוב', כנודע - ענין הרצוא הוא להוסיף חיות בשוב, שעבודת השוב תהיה יותר נעלית. כמו שהלויים היו טפלים לכהנים כו' - ענין הלויים הוא השיר בבחי' גבורה ורצוא, ואילו הכהנים עניינם חסד והמשכה למטה, וכתוב על הלויים "וילוו עליך וישרתוך", שישרתו את הכהנים, היינו, שהם טפלים להם, וברוחניות היינו שהרצוא הוא כשביל השוב וטפל לו. וגם דרך פרט פסוקי דזמרה הוא הכנה לשמונה עשרה גם כן, שהוא המשכה וגילוי למטה, שמתחלה צריך לקרוע המסכים המבדילים על ידי פסוקי דזמרה בכדי שיוכל להיות הגילוי למטה - לא רק שפסוקי דזמרה הוא הרצוא שבשביל השוב ולכן פסוקי דזמרה הם הכנה לשמונה עשרה בדרך כלל, אלא גם בדרך פרט, עניינו הפרטי של פסוקי דזמרה - לקרוע את המסכים על גילוי אלקות, הוא הכנה לעניינו של שמונה עשרה - להמשיך גילוי אלקות למטה).

• [וחזור להאמר לעיל שפסוקי דזמרה הם לסדר שבחו של מקום, כמו 'ברוך שאמר והיה העולם', פירוש: איך שבדיבור אחד בלבד נתהוו שמים וארץ וכל צבאם כו' - והכל בטל אצלו ית' וכלא ממש נחשב, כדיבור אחד של האדם לגבי כל הדיבורים שלו כל ימי חייו. וכמו שמסיים בברכה זו ב'ישתבח' (חתומת הברכה דברוך שאמר): 'מְלֶךְ יְחִיד חֵי הָעוֹלָמִים', ו'ב'ברוך שאמר' אומרים גם כן: 'יְחִיד חֵי הָעוֹלָמִים מְלֶךְ, פִּירוּשׁ - הפירוש הפנימי בשתי אמרות אלו שבכל אחת יש אותן מילים אבל בסדר שונה, הוא שבברכת 'ברוך שאמר' משמע שהוא יתברך [עצמו] הוא 'יחיד' ומיוחד כמו קודם בריאת

ובתלמוד תורה, שהוא בחינת גילוי אלקות מלמעלה למטה, כנודע - ענין ה'שוב' הוא להמשיך אלקות מלמעלה למטה, וזה נפעל על ידי החי' ברכות דשמונה עשרה, שעניינן המשכת אלקות למטה (ברכה לשון המשכה), וכן על ידי לימוד התורה שעניינו המשכת אלקות למטה.

• [ויבאר את התנועות של 'רצוא' ו'שוב' בתפילת שחרית ובמהלך היום, החל מפסוקי דזמרה: ופסוקי דזמרה שקודם קריאת שמע, היינו, לְסַפֵּר בשבחו של מקום, כמו שכתוב (תהלים קמט, ו) "רוֹמְמוֹת אֵל בְּגִרְוֹנִים", היינו שמרוממים ומשבחים את הקב"ה ע"י הדיבור מגרונם, ועל ידי זה נעשה כמו "חָרַב פִּיפִיּוֹת", "לְעֵשׂוֹת נִקְמָה כּו' [בַּגּוֹיִם, תּוֹכְחוֹת בְּלְאָמִים]", דהיינו, לקרוע המסכים המבדילים גילוי אלקות - ענין פסוקי דזמרה הוא סיפור שבחו של מקום, להתבונן בגדולתו יתברך ובהעדר תפיסת מקום של הנבראים לגביו - 'רוממות א-ל בגרונם', ועל ידי זה נעשה המשך הכתוב - "חָרַב פִּיפִיּוֹת בִּידֵם", שקורע ומבטל את המסכים המבדילים גילוי אלקות מהאדם, וזה נעשה בשמונה עשרה (ולימוד התורה). וזהו ענין 'פסוקי דזמרה' - פסוקים המתארים את גדולתו ית' ועל ידי ההתבוננות בהם יכול האדם 'לזמר' ו'לקרוע' את הדברים המונעים ומעכבים.

וכל זה הכנה בלבד לשמונה עשרה, פסוקי דזמרה הם הרצוא וההכנה לתפילת שמונה עשרה שהיא ה'שוב', המשכת אלקות, כי בשמונה עשרה הוא המשכת גילוי אלקות באמרו 'פרוך אַתָּה הוִי'ה אֱלֹהֵינוּ, שהוא בחינת גילוי 'סובב כל עלמין' ב'ממלא כל עלמין' - שנמשך למטה מבחי' 'אתה', אור אין סוף ב"ה עצמו הסובב כל עלמין, על ידי הצמצום והירידה דשם הוי', עד בחי' 'אלקינו', אלקה שלנו, היינו אורו ית' המצומצם שבערך להתלבש בנבראים מוגבלים.

כלומר שבתפילת שמונה עשרה ממשיכים את כח האין סוף של הקב"ה (שם הוי"ה), בחינת 'סובב כל עלמין' אל תוך הכח האלקי שנמצא בתוך כל דבר ודבר (אלקינו), בחינת 'ממלא כל עלמין'.

אך, כדי שיבא לזה - המשכת אלקות למטה בשמונה עשרה [צריך הוא לסדר שבחו של מקום תחלה בפסוקי דזמרה, כמו ב'פרוך שְׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם' - כפי שיתבאר לקמן (לאחר המאמר המוסגר בו מיישב שאלה שיכולה לעלות).

(כי עם היות שהנפש האלקית היא בחינת 'ארץ', שהוא בחינת 'רצוא' - כיון שבנפש האלוקית מצד עצמה, כבר יש 'רצוא', מדוע צריכים לעורר את הרצוא בפסוקי דזמרה? אך, היינו מצד שורשה יש בה בחינת

בשיעור הקודם הוסבר שלנפש האלקית יש, מטבעה, שתי תנועות: רצוא ושוב. אך כאשר היא יורדת לעולם הזה, היא צריכה להתבונן בגדולת ה' כדי לעורר תנועות אלו. והולך ומבאר במה צריך להתבונן:

ופירוש וענין ה'רצוא' - בפרטיות יותר, היינו, כמו שכתוב "בכה ארוץ גודר" (תהלים יח, ל), 'בכה' דוקא, בעצמותך. 'וארוץ גודר', היינו, בחינת "אלף אלפין ישמשוניה ורבו רבבן קדמוהי יקומו" (דניאל ז, י) הכתוב מתאר את הכמות העצומה של המלאכים המשרתים את הקב"ה. הפירוש הפשוט בכתוב "בכה ארוץ גודר" הוא שדוד המלך אומר לקב"ה: בזכותך, ארדוף אחרי האויבים. והפירוש הפנימי הוא שמתוך התבוננות בגודר, היינו ריבוי גודדי המלאכים שיש לקב"ה, מגיע האדם לבחינת 'ארוץ', רצוא ואהבה להקב"ה בעצמו, 'בכה', ולא רק רצוא לגדולתו של הקב"ה. (ועיין מ"ש במקום אחר על פסוק "ורב פח, לתבונתו אין מספר", איך ששורש כל גודר הוא בו' קצוות דאצילות, יעויין שם), שבכולם לא יחפון, רק בה' לבדו - כאשר מתבונן שהמלאכים הרבים הם רק המשרתים של הקב"ה, מתעורר ברצוא להכלל באור אין סוף ב"ה עצמו, שלמעלה מכל הגודדים שלו. 'ואדלג שור', המשך הפסוק "בכה ארוץ גודר" הוא "ובאלוקי אדלג שור". הפירוש הפשוט הוא בזכות אלוקי, 'אדלג שור' - אקפוץ מעל חומות הערים של האויבים, והפירוש הפנימי היינו, גם בחינת כל המקיפים עליונים - והאדם אינו נמשך אפילו לאורות הבלתי מוגבלים שלמעלה מבחי' גודר, אלא רק להקב"ה בעצמו [ומבאר מדוע 'שור' קאי על המקיפים]: **כי 'שור' הוא חומה, כמו שכתוב (בראשית מט, כב) "בנות צעדה עלי שור" - ופירושו הולכות על החומה, ועל דרך משל החומה הוא מקיף לעיר - גם הם 'אדלג', כי התשוקה היא רק למהותו ועצמותו יתברך ממש (שגם כל המקיפים כלא חשיב אצלו ית', וכמ"ש במקום אחר בפירוש 'אדון הנפלאות כו'. ולכן נקרא 'שור', כמו שהחומה נעשית מאבנים שהם רק בחינת דומם - האורות המקיפים הם כ'חומה' ביחס לקב"ה, שהרי החומה עשויה מאבנים - דומם - הדרגה הכי תחתונה שבבריאה, כי לגבי הקב"ה עצמו גם האורות המקיפים כלא חשיבי, עד שנחשבים כדומם ממש, כך כתיב "עשה פלא", שבחינת פלא ומקיפים עליונים, הוא רק כמו בחינת עשייה אצלו יתברך).**

וזהו שכתוב וזהו גם התוכן הפנימי של הפסוק (תהלים עג, כה) **"מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כו", "שמים" - הם בחינות מקיפים, 'וארץ' - הם בחינות פנימיים, שזהו בחינת 'שור' [מקיף] ובחינת 'גודר' [פנימי] הנ"ל, 'וארוץ' ו'אדלג' אותם בכח התשוקה שלי 'בכה' ממש, [היינו] בעצמותך - כי**

ופירוש וענין ה'רצוא', היינו, כמו שכתוב "בכה ארוץ גודר", "בכה' דוקא, בעצמותך. 'וארוץ גודר', היינו, בחינת "אלף אלפין ישמשוניה ורבו רבבן קדמוהי יקומו" (ועיין מ"ש במקום אחר על פסוק "ורב פח, לתבונתו אין מספר", איך ששורש כל גודר הוא בו' קצוות דאצילות, יעויין שם), שבכולם לא יחפון, רק בה' לבדו. 'ואדלג שור', היינו, גם בחינת כל המקיפים עליונים כי 'שור' הוא חומה, כמו שכתוב "בנות צעדה עלי שור", ועל דרך משל החומה הוא מקיף לעיר - גם הם 'אדלג', כי התשוקה היא רק למהותו ועצמותו יתברך ממש (שגם כל המקיפים כלא חשיב אצלו ית', וכמ"ש במקום אחר בפירוש 'אדון הנפלאות כו'. ולכן נקרא 'שור', כמו שהחומה נעשית מאבנים שהם רק בחינת דומם, כך כתיב "עשה פלא", שבחינת פלא ומקיפים עליונים, הוא רק כמו בחינת עשייה אצלו יתברך).

וזהו שכתוב **"מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כו", "שמים" - הם בחינות מקיפים, 'וארץ' - הם בחינות פנימיים, שזהו בחינת 'שור' ובחינת 'גודר' הנ"ל, 'וארוץ' ו'אדלג' אותם בכח התשוקה שלי 'בכה' ממש, בעצמותך**

והנה, מבחינת 'רצוא' הנ"ל בקריאת שמע נעשה 'שוב' אחר כך כתפלה. ולכן, גם בסוף הקריאת שמע הוא מסיים **"אני ה' אלהיכם", פירוש 'אלקיכם' ממש, להיות בחינת גילוי אלקות בכל אחד ואחד מלמעלה למטה, 'למיהו אהר באחד כו', ואחר כך בשמונה עשרה, בחי' ברכאן, נמשך זה הגילוי אור בבחינת 'שוב' ממש בחי' ברכות, כאמרו: 'פרוך אתה הוי', מ'ברוך' ל'אתה' בגילוי לנוכח, כידוע. ואחר שמונה עשרה בלימוד התורה נמשך גילוי זה בתורה, כמו שכתוב 'ותורה אור כו'.**

כי **"רוח איתי ורוח כו", ועל ידי בחינת ה'רצוא' הנזכר לעיל, נמשך בחינת 'רוח' המשכה מלמעלה למטה, וכמו שכתוב "אם ישם אליו לבו, רוחו ונשמתו אליו יאסף כו"...** ואחר כך במעשה המצות נמשך בחינת 'שוב' זה יותר, וכידוע בשורש ענין המצות, שהוא להמשיך האור בכלי דוקא, וכמו שכתוב **"פי נר מצוה כו"...** ועל קיום המצות אמרו רז"ל: **'פעל פרוך אתה חי', פירוש, לפי שאחר האהבה והתשוקה במסירת נפש בבחינת 'רצוא' הנ"ל, אחר כך נעשה בחינת 'שוב', להיות 'בעל כרחך אתה חי' בנפש, כדי להיות גילוי אור האלקי מלמעלה למטה במעשה המצות. וזהו וזהו פירוש "פכל לכה" במסירת נפש תחילה בבחינת ה'רצוא', ואחר כך "ובכל נפשך" - היא בחינת 'שוב', לקשר מחשבה דיבור ומעשה במחשבה דיבור ומעשה של התורה ומצות כו'.**

והנה, בחינת ה'שוב' נקרא 'שמים'. כי הנה, בבחינת ה'שוב' הזה בתורה ומצות נמשך האור למעלה בבחינת 'מקיף', כידוע, שהמצות הן בחינות מקיפים, ועל כן, נעשו המצות לכושים לנשמה בגן עדן, כי הלושים והמקיפים ענין אחד הם כו'. וזהו שכתוב **"צורה פרוך החיים כו", "צורה' זה היינו המצות, כידוע. והתורה, אף על פי שנקראת מוזה, מכל מקום, היא גם כן בחינת לבוש, כמו שכתוב "עושה אור פשלה" (ועיין דבר זה במקום אחר על פסוק "כי ביום הזה יכפר כו", בענין: 'כך היא דרכה של תורה' כו', אשריך וטוב לך. ועל פסוק "וראיתם אותם וזכרתם כו"...** ועל פסוק **"את שבתותי תשמרו"...** על כן, נקרא בחינת 'שוב' זה על ידי תורה ומצות בשם 'שמים', כי כמו שהשמים מקיפים לארץ, כך בחינת ה'שוב' הזה הוא בחינת 'מקיף' לבחינת ה'רצוא' דארץ הנזכר לעיל.

ועוד זאת על דרך משל מארץ ושמים הגשמיים, הרי אנו רואים שהארץ אינה רק כגרגיר חרדל לגבי מרחב הכדור של השמים המקיפים עליה מכל צדדיה בהשוואה אחת. כך ערך בחינת ה'רצוא' הזה ד'ארץ' לגבי בחינת ה'שוב' דתורה ומצות, שנקראים רצונו וחכמתו יתברך, הוא רק כערך גרגיר חרדל לגבי מרחב הגדול דשמים וזהו **"השמים פסאי והארץ הדום רגלי", פירוש, 'הדום רגלי' הוא על דרך השרפרף לכסא, שמגביה הרגלים, כך הנשמות שנקראות 'בְּרָא פְּרָעָא דְבְּאִבְהָ' מתעלים על ידי בחינת 'ארץ', הוא בחינת ה'רצוא'.**

ודרך פרט, כל זמן שיש עלייה לבחינת 'ארץ העליונה' - היא כנסת ישראל - כמו בשבת יום טוב, דכתיב **"אם תשיב משפת רגלך",** וכן השלשה ימים טובים נקראים 'שלוש רגלים'. ו'השמים כסא', היינו, בחינת 'שוב', שהוא ירידה והמשכה, הרי זה כמו היושב על הכסא, שמשפיל קומתו.

כמו שכתוב (תהלים קד, ב) **עוֹטָה אור כְּשִׁלְמָה** - כי התורה נקראת 'אור' כמ"ש 'תורה אור', והיא נקראת 'שלמה (לבוש)' בכתוב, היינו, לבוש, כי הוא גם כן בבחינת לבוש ומקיף. (ועיין דבר זה במקום אחר על פסוק **כי ביום הזה יכפר כו**), בענין: **כך היא דרכה של תורה כו**, אשריך וטוב לך. ועל פסוק **וראיתם אותו וזכרתם כו**. ועל פסוק **את שכתותי תשמרו**). על כן, נקרא בחינת 'שוב' זה על ידי תורה ומצות בשם 'שמים', כי כמו שהשמים מקיפים לארץ, כך בחינת ה'שוב' הזה הוא בחינת 'מקיף' לבחינת ה'רצוא' דארץ הנוכח לעיל - לפי שעל ידי השוב, אורו ית' נמשך בבחי' מקיף.

☞ [עוד דמיון בין ה'שוב' לשמים הגשמיים:] ועוד זאת על דרך משל מארץ ושמים הגשמיים, הרי אנו רואים שהארץ אינה רק כנגריר חרדל לגבי מרחב הכדור של השמים המקיפים עליה מכל צדדיה בהשוואה אחת - הארץ קטנה מאד ביחס לכדור השמים. כך ערך בחינת ה'רצוא' הזה דארץ לגבי בחינת ה'שוב' דתורה ומצות, שנקראים רצונו וחכמתו יתברך, הוא רק כערך גריר חרדל לגבי מרחב הגדול דשמים - ערך ה'שוב' הוא גדול ויקר מאד לגבי ה'רצוא', כי הרצוא הוא התעוררות תשוקה של האדם מלמטה, משא"כ השוב הוא המשכת חכמתו ורצונו של הקב"ה המאוחדים עם הקב"ה עצמו, ולכן ה'שוב' נעלה הרבה יותר מה'רצוא'.

וזהו (ישעי' סו, א) **השמים כְּסָאֵי וְהָאָרֶץ הָדוּם כְּגִלְיָה**, פירוש, 'הדום רגלי' הוא על דרך השרפרף לכסא, שמגביה הרגלים - ענין הדום הוא שרפרף (כסא נמוך) להגביה את הרגלים מעל הארץ, כך הנשמות שנקראות **בְּרָא בְּרָעָא דְאָבוּהָ** - הבן הוא הרגל של אביו, וכך נשמות ישראל הם רגלו של הקב"ה, כביכול, מתעלים על ידי בחינת 'ארץ', הוא בחינת ה'רצוא' - וזהו 'הארץ הדום רגלי', שבחי' הרצוא שנקרא 'ארץ' הוא כדוגמת ההדום המגביה את הרגלים, וכשם שההדום מגביה את האדם, כך בחינת הרצוא מעלה את בני ישראל (הנקראים רגל) בתשוקה להכלל באור אין סוף ב"ה עצמו.

וענין עליות בני ישראל בא לידי ביטוי בלשון 'רגליים' בכמה מקומות: ודרך פרט, כל זמן שיש עלייה לבחינת 'ארץ העליונה' - היא כנסת ישראל - ארץ עליונה היא מלכות דאצילות, שורש נשמות ישראל - כמו בשבת ויום טוב, דכתיב - בשבת ויום טוב (ישעי' נח, יג) **אִם תָּשִׁיב מִשְׁפַּת רַגְלֶךָ** - וה'שבת' היא עלייה לרגליים, וכן השלשה ימים טובים נקראים 'שלוש רגלים' - כלומר, בפרטיות יותר, כל זמן של עלי' לבחי' הרגלים, דקאי גם

האהבה והתשוקה במסירת נפש בבחינת 'רצוא' הנ"ל - שבזה האדם רוצה להתנתק מן העולם ולהכלל באורו ית', אף שעל ידי זה לא יחי' חיים גשמיים, אחר כך נעשה בחינת 'שוב', להיות 'בעל כרחך אתה חי' בגוף, כדי להיות גילוי אור האלקי מלמעלה למטה במעשה המצות. וזהו שאמרנו חו"ל 'על כרחך אתה חי', כי לכאורה הרי האדם רוצה לחיות ואין צורך להכריח אותו לזה, אך לפי הנ"ל מובן, כי על ידי ההתבוננות בגדולת ה' האדם מתעורר ברצון לצאת מהגוף ולהתחבר לקב"ה בעצמו ומוכן לוותר על חייו הגשמיים בשביל זה, ונמצא שצריך להכריח אותו להמשיך לחיות בגוף. וזהו פירוש **בְּכָל לְכַבְּךָ במסירת נפש תחילה בבחינת ה'רצוא' - תחילה יש לעורר את האהבה עד שתמלא את כל לבו באהבת ה', ואחר כך "בְּכָל נַפְשְׁךָ" - היא בחינת 'שוב', לקשר מחשבה דיבור ומעשה במחשבה דיבור ומעשה של התורה ומצות כו' - שהאדם ישאר בגופו כדי להמשיך אלקות למטה ע"י קיום התורה והמצוות, וזהו 'בכל נפשך', שיתקשר עם ה' בכל כוחות ולבושי נפשו - מחשבתו במחשבת התורה, דיבורו בדיבורי התורה והתפילה, ומעשיו במעשה המצוות.**

☞ [עד כאן ביאר את בחי' הרצוא הנקראת 'ארץ', וכעת יבאר את בחי' השוב הנקראת 'שמים', ועל פי זה יובן פירוש הכתוב בו התחיל המאמר - 'כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה' וגו':] והנה, בחינת ה'שוב' נקרא 'שמים'. [דהטעם לזה:] כי הנה, בבחינת ה'שוב' הזה בתורה ומצות נמשך האור למעלה בבחינת 'מקיף', השוב נקרא 'שמים', כי השמים מסמלים את בחינת המקיף, והשוב הוא המשכה של בחינת המקיף, ובא לידי ביטוי בקיום המצוות, כידוע, שהמצות הן בחינות מקיפים, ועל כן, נעשו המצות לבושים לנשמה בגן עדן, כי הלבושים והמקיפים ענין אחד הם כו' - האור האלקי הנמשך למטה על ידי קיום המצוות הוא בבחי' מקיף על האדם, ואינו חודר לפנימיותו באופן מורגש, כי רובן ככולן של המצוות הן מעשים שמחוץ לאדם עצמו, כמו נתינת צדקה, הנחת תפילין וכד', וכך גם ההמשכה האלקית היא בבחי' מקיף על האדם. ולכן המצוות יוצרות לבושים המקיפים לנפש בגן עדן. וזהו שכתוב (שמואל-א כה, כט) **צְרוּכָה בְּצִרּוֹר הַחַיִּים כו** [את ה']", הנפש 'צרורה', היינו קשורה באלקות 'צרור' זה היינו המצות, כידוע - והכוונה לקשר של הנשמה באלקות שעל ידי המשכת אור מקיף. והתורה, אף על פי שנקראת מוֹזֵן - כי האדם מבין את סברות התורה בשכלו וחכמת התורה נעשית חד עמו ממש, כטבע השכל שתופס וקולט באופן פנימי, מכל מקום, היא גם כן בחינת לבוש,

גם האורות והגילויים הנעלים ביותר אינם נחשבים לכלום לגבי הקב"ה עצמו, ולכן ה'רצוא' של האדם הוא אל הקב"ה בעצמו, ולא לכל האורות הנעלים ביותר.

והנה, מבחינת 'רצוא' הנ"ל בקריאת שמע נעשה 'שוב' אחר כך בתפלה. השיא של בחינת ה'רצוא' הוא בקריאת שמע באמירת 'ואהבת את ה' אלקיך', אך תכלית ה'רצוא' היא להגיע ל'שוב', ולכן בקריאת שמע יש גם בחינת 'שוב'. ולכן, גם בסוף הקריאת שמע הוא מסיים **אָנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם**, פירוש 'אלקיכם' ממש - אלקה שלכם, שנמשך ומתגלה בכם, שזוהי בחי' 'שוב', להיות בחינת גילוי אלקות בכל אחד ואחד מלמעלה למטה, **לְמַהֲרֵי אָחָד בְּאָחָד כו** - שיהיה אחד באחד, כלומר, להביא לגילוי אחדותו ית' האמיתית שאין עוד מלבדו, בכל אחד ואחד, שאחדות ה' תתגלה גם במקום של ישות ומציאות. ומאחר שהתכלית של קריאת שמע והרצוא הוא כדי להגיע אל השוב, הרי גם ברצוא כבר ניכר השוב, ולכן גם בקריאת שמע נזכר ענין השוב שהוא בעיקר בתפילת שמונה עשרה, וכן בלימוד תורה ובקיום מצוות, ואחר כך בשמונה עשרה, בחי' ברכאן, נמשך זה הגילוי אור בבחינת 'שוב' ממש בחי' ברכות - ענין 'אני ה' אלקיכם' שהתחיל בקריאת שמע, נמשך בגילוי ממש בברכות דשמונה עשרה, באמרו: **בְּרוּךְ אַתָּה הו'**, [היינו] **מ'ברוך' לאתה' בגילוי לנוכח, כידוע** - שעל ידי הברכה נמשך אלקות מן ההעלם אל הגילוי (אתה). ואחר שמונה עשרה בלימוד התורה נמשך גילוי זה בתורה, כמו שכתוב (משלי ה, כג) **וְתוֹרָה אֹר כו** - שענין התורה הוא לפעול גילוי אור אלקי למטה, שוב.

☞ [נמבאר הטעם שהרצוא מביא את השוב:] כי 'רוח אֵינִי רוח כו' [אֲמַשִּׁיף רוּחַ] - התעוררות האדם מלמטה מביאה התעוררות מלמעלה, ועל ידי בחינת ה'רצוא' הנוכח לעיל - דקריאת שמע, נמשך בחינת 'רוח' המשכה מלמעלה למטה, וכמו שכתוב **"אם ישים אֵלָיו לבו, רוחו וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֵאֱסָף כו"**. פירוש, אם האדם ישים את לבו אל ה' בהתעוררות תשוקה אליו, אזי נעשית התעוררות מלמעלה, והרוח של ה' תרד ותתגלה למטה. ואחר כך במעשה המצות נמשך בחינת 'שוב' זה יותר, וכידוע בשורש ענין המצות, שהוא להמשיך האור בכלי דוקא, וכמו שכתוב **"כִּי גַר מְצֹנָה כו"** - ונר' הוא הכלי שבו שמים את השמן והפתילה (הפמוט). היינו, שעל ידי קיום המצוות נמשך האור האלקי למטה, עד הכלים הגשמיים של המצוות.

ועל קיום המצות אמרו רז"ל (אבות ד, כב): **בְּעַל בְּרַחֲךָ אַתָּה חַי, פִּירוּשׁ, לְפִי שֶׁאַחַר**

לנפש האלקית יש, מטבעה, שתי תנועות: "רצוא" ו"שוב". אך כאשר היא יורדת לעולם הזה, היא צריכה להתבונן בגדולת ה' כדי לעורר תנועות אלו. והולך ומבאר עוד בענין 'שוב' ו'רצוא':

המבואר לעיל ש'כסא' מסמל את הירידה של הקב"ה למטה, לעולם, מרומו בפסוק: וזהו (תהלים כב, ד) **"וְאֵתָהּ קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל"**, פירוש, שהוא יתברך 'קדוש' ומובדל מכל העולמות, רק על ידי 'תהלות ישראל' נמשך להיות 'יושב' ונשפל למטה, וכמאמר (ע"ז ג, ב) **"שֶׁהִקְבִּי יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה כּוֹ"**. וזהו [הטעם] שנקראת התפלה "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" (תיקוני זהר תיקון מה), פירוש, הסולם הוא העלייה בבחינת 'רצוא', אך 'ראשו מגיע השמימה' - בחי' 'שמים', הוא השוב כנ"ל (כפי שיתבאר לקמן, ההמשכה שעל ידי השוב היא בבחי' מקיף כשם שהשמים מקיפים על הארץ), שבשמונה עשרה מתחיל ה'שוב' כנזכר לעיל, ועיקרו [של השוב] אחר כך על ידי תורה ומצות.

ולפי זה יובן עומק המחלוקת בגמרא האם שמים קדמו לארץ או להיפך: וזהו שאמרו רז"ל (חגיגה יב, א) **"לחד מאן דאמר דארץ קדמה לשמים בבריאה - לדעת האומר שהארץ נבראה קודם, הרצוא, בחינת ארץ, צריך לבוא לפני השוב, בחינת שמים, כי הרי מבואר למעלה בענין קריאת שמע ושמונה עשרה ותורה, דבחינת הרצוא צריך להיות קודם לבחינת השוב, וכך היא המדה, כי מאתערוטא דלתתא דוקא בחי' רצוא נעשה אתערוטא דלעילא - המשכת אלקות בבחי' שוב, וכמו שכתוב "אם ישים אליו לבו" - בבחי' רצוא, ואז, אחר כך יכול להיות "רוחו ונשמתו אליו יאסף" - המשכת אלקות למטה בבחי' שוב. ועל כן, ארץ - שהוא לשון 'רצוא' - קדמה לשמים, שהוא בחינת 'שוב'."**

ובכל זה יובן מה שאמרו רז"ל (הובא לעיל בתחילת המאמר) **"בְּרֵאשִׁית" - בשביל ישראל שנקרא 'ראשית', וגם בשביל התורה שנקראת 'ראשית' כשם שיברחל בתך הקטנה משמעו בשביל רחל בתך הקטנה. "בְּרֵאשִׁית אֱלֹקִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ" הגשמיים. דהנה, בתורה ובישראל יש בחינות שמים וארץ רוחניים: בתורה הוא בחינת 'שוב', שהוא בחינת 'שמים' כנזכר לעיל. התורה היא בעיקר בחינת 'שוב', וישראל הם בעיקר בחינת 'רצוא', ובישראל בעבודתם במסירת נפש הוא בחינת 'רצוא', בחינת 'ארץ'. ועל כן, על ידי תורה וישראל דוקא יתקיימו שמים וארץ הגשמיים, דהיינו, על ידי בחינות שמים וארץ הרוחניים, שהוא בחינות 'רצוא' ו'שוב' שעל ידי תורה וישראל.**

(וזהו **"וְאֵשִׁים דְּבָרֵי בְּפִיךָ כּוֹ לְנִטּוּעַ שְׁמַיִם וְלִיטוּד אָרֶץ"** (ישעי' נא, טו) - הרי שיש שייכות

וזהו **"וְאֵתָהּ קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל"**, פירוש, שהוא יתברך 'קדוש' ומובדל מכל העולמות, רק על ידי 'תהלות ישראל' נמשך להיות 'יושב' ונשפל למטה, וכמאמר שהקב"ה יושב ועוסק בתורה כו'. וזהו שנקראת התפלה "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", פירוש, הסולם הוא העלייה בבחינת 'רצוא', אך 'ראשו מגיע השמימה', שבשמונה עשרה מתחיל ה'שוב' כנזכר לעיל, ועיקרו אחר כך על ידי תורה ומצות. וזהו שאמרו רז"ל לחד מאן דאמר דארץ קדמה לשמים בבריאה, כי הרי מבואר למעלה בענין קריאת שמע ושמונה עשרה ותורה, דבחינת הרצוא צריך להיות קודם לבחינת ה'שוב', וכך היא המדה, כי מאתערוטא דלתתא דוקא נעשה אתערוטא דלעילא, וכמו שכתוב **"אם ישים אליו לבו"**, ואז, אחר כך **"רוחו ונשמתו אליו יאסף"** ועל כן, ארץ - שהוא לשון 'רצוא' - קדמה לשמים, שהוא בחינת 'שוב'. ובכל זה יובן מה שאמרו רז"ל **"בְּרֵאשִׁית" - בשביל ישראל שנקרא 'ראשית', וגם בשביל התורה שנקראת 'ראשית' "בְּרֵאשִׁית אֱלֹקִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ" הגשמיים. דהנה, בתורה ובישראל יש בחינות שמים וארץ רוחניים: בתורה הוא בחינת 'שוב', שהוא בחינת 'שמים' כנזכר לעיל. ובישראל בעבודתם במסירת נפש הוא בחינת 'רצוא', בחינת 'ארץ'. ועל כן, על ידי תורה וישראל דוקא יתקיימו שמים וארץ הגשמיים, דהיינו, על ידי בחינות שמים וארץ הרוחניים, שהוא בחינות 'רצוא' ו'שוב' שעל ידי תורה וישראל.**

(וזהו **"וְאֵשִׁים דְּבָרֵי בְּפִיךָ כּוֹ לְנִטּוּעַ שְׁמַיִם וְלִיטוּד אָרֶץ"**). וגם יש לומר שבתורה ומצות עצמן יש בחינות שמים וארץ, כי המצות מעשיות הן בחינת 'ארץ', כי הארץ הדומה רגלי - שרפרף, וכך **"צִדְקָה תְרוֹמֵם גּוֹ"**. ותורה היא בחינת שמים והמשכה. ועיין על מאמר 'מוזוה מימין כו'. וזהו **"וְאֵשִׁים דְּבָרֵי בְּפִיךָ"**, הוא בחינת תורה, ו**"וּבְצִלְ יְדֵי בְּפִיתֶיךָ"** - הוא בחינת מצות, שעל ידי זה **"לְנִטּוּעַ שְׁמַיִם וְלִיטוּד אָרֶץ"**. ואתי שפיר ד'בראשית', היינו, בשביל התורה שנקראת 'ראשית', שיש בה עצמה בחינות שמים וארץ - תורה ומצות, לכן, על ידי זה מתקיימים שמים וארץ. וכן בשביל ישראל כו', שיש בהן בחינות 'רצוא' ו'שוב'. ועיין מה שמבואר על פי הוזהר פרשה שופטים - "שמים וארץ אינן סהדין כו").

והנה כל זה הוא ענין שמים וארץ דעכשיו, שצריך להיות תחלה בחינת 'ארץ' - 'רצוא', ואחר כך מקבלת מבחינת 'שמים' - ה'שוב' כו'.

אבל לעתיד לבוא כתיב **"תִּנְנִי עוֹשֶׂה חֲדָשָׁה בְּאָרְצִי"**. ופירוש וענין התחדשות זו בבחינת 'ארץ', היינו, משום דלעתיד לבוא לא יהיה שייך בחינת 'רצוא' דארץ על דרך שהוא עכשיו, שהוא ענין הרצוא והתשוקה לצאת מההיפך אשר **"הַחֲוָשֶׁה יִכְפֶּה אָרֶץ כּו"**, כנזכר לעיל בענין פסוקי דומרה, שהוא בחינת 'רוקמות אל בגדונים' כדי שעל ידי זה נעשה 'חֲרֵב פִּיפִּיּוֹת' לעשות נקמה בגוים, הוא נפש הבהמית והגוף כו'. דהיינו, שעל ידי הרצוא נעשה ביטול רצון, בחינת 'אתהפכא חשוכא לנהורא', שזה אינו שייך רק עכשיו שיש קליפות המסתירים, עד ש'החושך יכסה ארץ', ההסתר הוא עד כדי כך והוא בחינות לבושים המלבישים ומסתירים, וכמו שכתוב **"אֶלְבִּישׁ שְׁמַיִם קְדָרוֹת כּו"**.

ולכן, הוזהרו בקריאת שמע **"הַשְּׁמַרוּ לְכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסָרְתֶם כּוֹ וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם"**, פירוש, שפֶּל קליפה המסתרת נקראת 'אלהים אחרים' ועבודת כוכבים. וההשתחואה, היינו, בחינת המשכה, כמו על ידי השתחואה בקדושה בכריעה ב'כרוד', שממשך גילוי אלקות, כך **"אֵת זֶה לְעוֹפֵת זֶה כּו"**. וזהו מאמר רז"ל: **"יִשְׂרָאֵל שִׁבְחוּן לְאָרֶץ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה וְרָה בְּמִתְרָה הֵם"**, דהיינו, כשהוא ח"ו לגמרי חוץ לארץ העליונה - שהוא בחינת הרצון לה' יתברך, בחינת 'ארץ', שרצתה כו' רק שנמשך לגמרי אחרי הכלי עולם הזה, הגם שהם דברים המותרים מבחינת טוב שבנוגה, על ידי זה גורם יניקה והמשכה לבחינת 'נוגה', וזה נקרא השתחואה והמשכה לבחינת 'אלהים אחרים' כו', דהיינו, תוספת יניקה לחיצוניים. ועל ידי זה **"נִעְצַר אֵת הַשְּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מְטָר"** - שלא יהיה המשכה בקדושה מבחינת 'שוב' דשמים עליונים כו'.

ובהיות כן, צריך כל אחד לעורר בחינת 'רצוא', **"אם ישים אליו לבו"** לְאֶתְפַּכָּא חשוכא לנהורא ומירורו למתיקו כו', **"וְיִלְעָבְדוּ בְּכָל לְבַבְכֶם כּו"**, שזוהו בחינת 'ארץ', ועל ידי זה **"וְנִתְתִי מְטָר אֲרֻצְכֶם כּו"**, הוא בחינת ה'שוב'.

זרה. והפירוש הפנימי הוא, כשהוא ח"ו לגמרי חוץ לארץ העליונה - שהוא בחינת הרצון לה' יתברך, בחינת 'ארץ', שרצתה ח"ו [לעשות רצון קונה] רק אלא שנמשך לגמרי אחרי הכלי עולם הזה, הגם שהם דברים המותרים מבחינת טוב שבנוגה - מכל מקום שרשם מן הקליפה ואם כן הרי אדם זה שקוע בקליפות, על ידי זה גורם יניקה והמשכה [השתחואה] לבחינת 'נוגה' - לקליפה, וזה נקרא השתחואה והמשכה לבחינת 'אלהים אחרים' ח"ו, דהיינו, תוספת יניקה לחיצונים - כלומר, האדם שאינו מקיים את הרצון העליון ונמשך לקליפות, ממשיך תוספת חיות (יותר מהמידה המועטת הנתונה להם) אל החיצונים (הקליפה שנקראת 'חיצונים' כי היא מחוץ לתחום הקדושה, ומקבלת מחיצוניות החיות דקדושה).

ועל ידי זה (נעשה המשך הכתוב) "וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר" - שלא יהיה ההמשכה בקדושה מבחינת 'שוב' דשמים עליונים ח"ו - היינו שלא תהיה המשכת אלקות על ידי בחי' שמים, 'שוב', כי האור האלקי יומשך אל הקליפה.

ובהיות כן, צריך כל אחד לעורר בחינת 'רצוא', 'אם ישים אֵלָיו לְבוֹ רִחוּ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יִאָּסֵף' [כדי] לְאֶהֱפֹכָא חֲשׂוּכָא לְנוּהָרָא וּמְרִירוֹ לְמַתִּיקוֹ חו" - לבטל את הקליפה והסטרא אחרא ולהפוך חושך לאור ומר למתוק, "וְלַעֲבָדוֹ כָּכָל לְבַבְכֶם חו", שזהו בחינת 'ארץ' - הרצוא ותשוקת הלב להכלל באלקות, ועל ידי זה "וְנִתְּתִי מָטָר אֲרָצְכֶם חו", הוא בחינת ה'שוב' - על ידי ביטול הקליפות על ידי הרצוא, יכולה להיות המשכת הקדושה האלקית על ידי קיום התורה והמצוות, בחי' שמים, כי אז הקליפות לא מסתירות ולא יונקות מן האור האלקי. •

אָרְץ חו" - וישנו העלם והסתר על אלקות, כנוכח לעיל בענין פסוקי דזמרה, שהוא בחינת "רוּמָמוֹת אֶל גְּרוֹנָם" כדי שעל ידי זה נעשה "חֶרֶב פִּיפִּיּוֹת" לַעֲשׂוֹת נִקְמָה בְּגוֹיָם, הוא נפש הבהמית והגוף חו". תנועת ה'רצוא' והתשוקה להתקרב לאלקות היא גם בריחה מה'רע', ותנועה זו שייכת בזמן הגלות, כאשר יש 'רע' שצריך לברוח ממנו, אך לעתיד לבוא כשלא יהיה 'רע' לא יהי צורך בתנועת ה'רצוא'. דהיינו, שעל ידי ה'רצוא' [המתעורר בפסוקי דזמרה] נעשה ביטול רצון [של הנפש הבהמית], בחינת 'אתהפכא חשוכא לנהורא', הפיכת החושך לאור שזה אינו שייך רק עכשיו שיש קליפות המסתירים, עד ש'החושך יכסה ארץ', ההסתר הוא עד כדי כך שיש בעולם חושך רוחני והוא בחינת לבושים המלבישים ומסתירים, וכמו שכתוב (ישעי' ג, א) "אֶלְבִּישׁ שָׁמַיִם קְדָרוֹת [חושך] חו" הרי שהחושך הוא על ידי לבושים.

ולכן - מאחר שעכשיו ישנה קליפה המסתרת, הוזהרו בקריאת שמע (דברים יא, טז) "הִשְׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם חו" [וְעַבְדְּתֶם אֱלֹהִים אֲחֵרִים] וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם, פִּירוּשׁ, שְׁפָל קְלִיפָה הַמְסַתֶּרֶת נִקְרָאת 'אלהים אחרים' ועבודת כוכבים - 'אלהים אחרים' האמור בכתוב הוא הקליפה בכלל. וההשתחואה [האמורה בכתוב], היינו, בחינת המשכה, כמו על ידי השתחואה בקדושה בכריעה ב'ברוך', שממשיך גילוי אלקות, כך "אֶת זֶה לְעֹמֵת זֶה חו" - כלומר, כשם שבצד הקדושה ה'השתחואה' בתפילת שמונה עשרה ממשיכה גילוי אלקות, כך גם בקליפה (בחי' לעומת זה דקדושה) ענין ההשתחואה הוא בחי' המשכה. וזהו מאמר רז"ל בגמרא (ע"ו ח, א): "יִשְׂרָאֵל שֶׁבָחוּץ לְאָרֶץ עֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה בְּטִהְרָה הֵם", דהיינו - הפירוש הפשוט הוא שבגלל המצב הרוחני הנחות בחוץ לארץ ישנו לימוד זכות על יהודי שעובד שם עבודה

בין בחי' השמים הרוחניים והשמים הגשמיים, שעל ידי בחי' שוב בתורה, 'אשים דברי בפיך', יתקיימו השמים הגשמיים, לנטוע שמים. וגם יש לומר שבתורה ומצות עצמן יש בחינת שמים וארץ - ולא רק שתורה היא בחי' 'שוב' וישראל הם בחי' רצוא, כי המצות מעשיות הן בחינת 'ארץ', כי הארץ [הוא בחי'] היום רגלי - שרפף, שענינו להגביה את הרגלים, וכך "צָדְקָה תְרוּמָם גו" (משלי יד, לד) - וכך גם המצוות מגביהות ומעלות את האדם, שנאמר 'צדקה תרוםם גוי'. ותורה היא בחינת שמים והמשכה. ועיין על מאמר 'מזווה מימין חו'. וזהו 'וְאָשִׁים דְּכָרֵי בְּפִיךְ', הוא בחינת תורה - כי היא דבר ה' (דברי), "וּבְצִל יְדֵי פְסִיתֶיךָ" - הוא בחינת מצות - כי הן שייכות לכח המעשה דלמעלה (צל ידי), שעל ידי זה "לְנָטוּעַ שָׁמַיִם וְלִיסוּד אָרֶץ" - יתקיימו שמים וארץ. ואתי שפיר [= מובן היטב] ד'בראשית', היינו, בשביל התורה שנקראת 'ראשית', שיש בה עצמה בחינת שמים וארץ - תורה ומצות, לכן, על ידי זה מתקיימים שמים וארץ [גשמיים]. וכן בשביל ישראל חו' [שנקרא ראשית], שיש בהן בחינת 'רצוא' [ארץ] ו'שוב' [שמים]. ועיין מה שמבואר על פי הוזהר פרשה שופטים - 'שמים וארץ אינן סהדין חו' הם עדים).

והנה כל זה הוא ענין שמים וארץ דעכשיו, שצריך להיות תחלה בחינת 'ארץ' - 'רצוא', ואחר כך מקבלת מבחינת 'שמים' - ה'שוב' חו'.

אבל לעתיד לבוא כתיב "הִנְנִי עוֹשֶׂה חֲדָשָׁה בְּאָרֶץ" - וכמו שכתוב 'שמים חדשים וארץ חדשה אשר אני עושה'. ופירוש וענין התחדשות זו בבחינת 'ארץ', היינו, משום דלעתיד לבוא לא יהיה שייך בחינת 'רצוא' דארץ על דרך שהוא עכשיו, שהוא ענין ה'רצוא' והתשוקה לצאת מההיפך - מהקליפה, אשר (ישעי' ס, ב) "הַחֹשֶׁךְ יִכָּסֶה

המשך מעמוד 11

המשך שיעור יום שני כ"ז טבת - דף א עמוד ד

רצונות, היינו רצון לה' ורצון לתאוות עולם הזה וכו', והוא בחינת 'רצוא' הנ"ל לבחינת 'סובב כל עלמין', לדבקה בעצמות אלקות, וכמאמר (תהלים עג, כה) "מִי לִי בְּשָׁמַיִם חו" [וְעִמָּךְ לֹא תִפְצְתִי בְּאָרֶץ] - פירוש, שעולמות עליונים ('שמים') ועולמות תחתונים ('ארץ') כולם כלא חשיב לגבי הקב"ה עצמו, ולכן "עמך לא חפצתי", חוץ ממך ה' אינני חפץ, כי הכל נמשך מהארה בלבד, ואילו אתה הוא מקור הכל ואני רוצה את האמת והמקור. וזהו ענין 'ואהבת' שבקריאת שמע - התעוררות האהבה לדבקה בו ית' עצמו. •

שכתוב (שה"ש ו, ט) "אֶחָת היא יוֹנְתִי חו", שהיא מקבלת מבחינת 'ה' אחד' ממש - מעצמיות האלקות, אור הסובב כל עלמין, כנ"ל.

• [יבאר שאף שמהותם של בני ישראל היא הוי', יש צורך לגלות זאת, ויבאר כיצד פועלים את הגילוי:] והיינו, על ידי שתהיה בבחינת "אֶחָת היא לְאֶמָּה" (המשך הפסוק "אחת היא יונתי"), להיות שעל ידי ההתבוננות [בביטול העולמות לגבי הקב"ה עצמו, כנ"ל] תבוא לבחינת 'אחת', [כלומר:] להיות לה רק רצון אחד לדבקה בו יתברך - תמורת ריבוי

שהוי' אור אין סוף ב"ה הסובב כל עלמין הוא בעל הכוחות כולם (שו"ע או"ח סי' ה) מלוכש בתוכינו והכח של כל כוחינו ממש, כנ"ל, והוא מה שמעלה יתירה נודעת לנו מכל גדודי מעלה, שקָרְבָנו לשמו הגדול, שהוא בחינת 'סובב כל עלמין' ועצמיות אלקותו יתברך, הוא בחינת 'יחיד' שלמעלה מעלה מבחינת 'חי העולמים', שהוא רק מבחינת 'מלך' חו'. מעלת ישראל על המלאכים היא שהמלאכים מגיעים רק לבחינת 'ממלא כל עלמין', אך עם ישראל קשור עם בחינת 'הסובב כל עלמין'. וזהו שנקראת כנסת ישראל 'אחת', כמו

ביאור למיגרס

לעיל הוסבר ענין בחינת 'רצוא' ו'שוב' בתורה ובבני ישראל, וכעת יסביר מדוע בחינת ה'רצוא' לא תהיה שייכת לתעיד לבוא.

מה שאין כן לעתיד לבוא, דכתיב "וְאֵת רוּחַ הַטּוֹמָאָה אֶעֱבֹר כּו'", ולא יהיה כלל בחינת קליפה המסתרת גילוי אלקות, וכן נאמר "וְלֹא יִכְנַף עוֹד מוֹרֵךְ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רוֹאוֹת כּו'", אם כן, אין צריך כלל ענין בחינת הביטול של ה'יש', שזהו בחינת ה'רצוא' דעכשיו, לצאת מבחינת ההיפך המנגד כו'. וזהו "הִנְנִי עוֹשֶׂה חֲדָשָׁה בְּאַרְצֶךָ", פירוש, שלא יהיה כמו עכשיו בחינת 'רצוא' ואתערותא דלתתא, שעל ידי זה יהיה ההמשכה, שאז כיון שיהיה הגילוי למטה כמו למעלה, אם כן, אין שייך 'רצוא' כו' (ובזה יש לבאר מה שכתוב "כִּי הִתְהַרְמִים יְמוּשׁוּ כּו'", כי 'הר' היינו בחינת 'רצוא', כנודע מענין 'לֹא כְּאַבְרָהָם שֶׁקָּרָא הָר' כו', ואז יתבטל בחינה זו, כיון שגם למטה יהיה הגילוי ממש "עֵין בְּעֵין יִרְאוּ כּו'").

ועל כן אמר שיהיה אז בחינת "הַשְּׂמִים הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה", 'אני' דוקא, דהיינו, מצד אתערותא דלעילא בלבד, ולא מצד אתערותא דלתתא כלל, כי אינו צריך אתערותא דלתתא רק לברר ולהפך מחשוכא לנהורא כנ"ל, אבל לעתיד לבוא שאין צריך לזה, יהיה בחינת אתערותא דלעילא לבד. על כן אמר "אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה". והיינו, שקורא אותן בשם 'שמים חדשים' ו'ארץ חדשה', פירוש, שבאים בבחינת גילוי מלמעלה למטה מצד עצמות המאציל, אשר לא היה עדיין בחינה כזו בבחינת גילוי בראשית ההשתלשלות. כמו דכתיב "בְּיוֹם עֲשׂוֹת הוֹי' אֱלֹקִים אָרֶץ וְשָׁמַיִם" ענין 'אלקים' זה היינו בחינת הצמצום וההסתר, ש'שמים' ו'ארץ' דעכשיו נמשכו על ידי שם 'אלקים', כמו שכתוב "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים כּו'" ועל ידי 'ארץ', שהוא בחינת 'רצוא', נמתק הדין והצמצום דשם 'אלקים' המעלים והמסתיר. וזהו "בְּיוֹם עֲשׂוֹת הוֹי' אֱלֹקִים", שנכלל 'אלקים' זה ב'הוֹי' ה', וזהו פירוש "עֲשׂוֹת הוֹי' אֱלֹקִים", היינו, יהוד והתכללות שמות אלו יחד. וכל זה הוא על ידי 'ארץ' ו'שמים' – בחינות 'רצוא' ו'שוב'. אך, צריך להיות 'ארץ קדמה' דוקא, בחינת 'רצוא' תחלה. אבל לעתיד שיהיו שמים חדשים וארץ חדשה, הוא בחינת "אשר אני עושה", ולא על ידי צמצום דשם 'אלקים'. ואז יהיו שמים קודם, כי אינו צריך לבחינת קדימת ה'רצוא' כו' וזהו "וַיֵּצֵא כְּכָרֶךְ חֲצוֹ", שהוא בחינת גילוי מלמעלה למטה.

אך, הנה, צריך להבין בענין השמים החדשים וארץ החדשה, דאם הם באים רק בבחינת אתערותא דלעילא לבד, שזהו פירוש "אשר אני עושה כו'", אם כן, איך יתכן בזה בחינת 'ארץ', בחינת 'רצוא' מלשון 'רץ' כנ"ל? (והרי לעתיד לא שייך בחינת 'רצוא' כלל אפילו מלמטה כמו שנתבאר לעיל וכל שכן לכאורה דלא שייך בחינה זו בהגילוי שמלמעלה, שהוא בחינת "אשר אני עושה"). ולמה אמר "והארץ החדשה אשר אני עושה", לא היה לו להזכיר רק בחינת 'שמים' לבד?

אך הענין הוא, דגם בבחינת אתערותא דלעילא בלבד יש ב' מדרגות הללו ד'רצוא' ו'שוב', רק שה'שמים' קדמו ל'ארץ'. ולהבין איך יתכן בחינת 'רצוא' בעצמות המאציל, מאחר שאין דבר מסתיר לפניו כלל הנה, יובן על דרך משל שאנו רואים בחינות 'רצוא' ו'שוב' בגוף האדם הגשמי ברוח החיים אשר בקרבו, שדופק בלב, ונקרא בזהוהר "פִּיקוּ דְלָבָא", שהחיות שבלב הוא בא בנשימה דוקא, 'רצוא' ו'שוב', בהתפשטות והסתלקות, וכן חוזר חלילה, שמתפשט וחוזר ומסתלק וחוזר ומתפשט, כדפס שביד, שהחיות נמשך ומתפשט, וחוזר ומסתלק, וחוזר ומתפשט. וכן הוא ממש ב'דפיקו דלבא', שהוא ענין התפשטות והסתלקות והתפשטות של רוח החיים שבלב, והיינו, ממש כמו בחינות 'רצוא' ו'שוב'. ונמצא, 'רצוא' ו'שוב' כזה הוא הכל בגוף האדם עצמו עדיין, ולא מזולתו אליו (ורצה לומר, ש'רצוא' ו'שוב' זה הוא כענין המשכת חיות הנפש בהגוף, שסדר המשכה זו הוא על ידי התפשטות והסתלקות כו', שזהו בחינות 'רצוא' ו'שוב'). וגם, הנה, יובן עוד במשל זה שבדפיקו דלבא, שאין ה'רצוא' קודם ל'שוב', אלא אדרבה – ה'שוב' קודם ל'רצוא', כנראה בחוש, שבראשונה הוא ההתפשטות והמשכת החיות בלב, שזהו כמו בחינת 'שוב' – המשכת האור בהכלי, ואמנם, תיכף ומיד חוזר ומסתלק, והוא בחינת 'רצוא' – והסתלקות האור מהכלי, וחוזר ומתיישב, וכן חוזר חלילה. וכדמיון הנשימה מהבל הפה, שבתחלה יתפשט ההבל והרוח, ומיד יחזור בחזרה, וחוזר ומתפשט.

ועל כן אמר שיהיה אז בחינת "הַשְּׂמִים הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה", 'אני' דוקא, דהיינו, מצד אתערותא דלעילא בלבד, הכתוב מדייק ומדגיש 'אני', דקאי על הקב"ה, כי לדרגה זו אי אפשר להגיע על ידי עבודת האדם ולא מצד אתערותא דלתתא כלל, כי אינו צריך אתערותא דלתתא רק לברר ולהפך מחשוכא לנהורא כנ"ל – כי עבודת האדם היא שעל ידי הרצוא מבררים את הרע ומבטלים את הקליפות, כדי שיוכל להיות גילוי אלקות על ידי השוב, אבל לעתיד לבוא שאין צריך לזה – כי כל הקליפות יתבטלו, יהיה בחינת אתערותא דלעילא לבד. על כן אמר "אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה" – מלמעלה למטה, ולא יהיה צורך בעבודה מלמטה למעלה, כנ"ל. והיינו, שקורא אותן בשם 'שמים חדשים' ו'ארץ חדשה', פירוש, שבאים בבחינת גילוי מלמעלה למטה מצד עצמות המאציל, אשר לא היה עדיין בחינה כזו בבחינת גילוי בראשית ההשתלשלות – בחינות שמים וארץ שיהיו לעתיד לבוא הם חדשות לגמרי שאף

וכן חוזר חלילה. וכרמיו הנשימה מהבל הפה, שבתחלה יתפשט ההבל והרוח, ומיד יחזור בחזרה, וחוזר ומתפשט. וכך הוא גם בנשימת האויר שתחילה האויר נכנס, בחי' שוב, ואחר כך האויר יוצא, בחי' רצוא, וגם בזה ה'שוב' קודם ל'רצוא'.

אני עושה - שנמשך גילוי אלקות מלמעלה למטה, ולכאורה אין שום צורך בעבודת הרצוא, ולמה אמר **"והארץ החדשה אשר אני עושה"**, לא היה לו להזכיר רק בחינת **'שמים' לבד?**

אך הענין הוא, דגם בבחינת אתערותא דלעילא בלבד יש ב' מדריגות הללו ד'רצוא' ו'שוב', רק שה'שמים' קדמו ל'ארץ' - משא"כ עכשיו בחי' הארץ, הרצוא, קודמת לבחי' השמים, השוב. ולהבין איך יתכן בחינת **'רצוא' בעצמות המאציל, מאחר שאין דבר מסתיר לפניו כלל** - והרי כל ענין הרצוא שייך רק כאשר יש העלם על אלקות, ולכן מתעורר בתשוקה לעלות למעלה ולהכלל בעצמות אלקות, ואם כן מה ענינו כאשר אין העלם כלל?

הנה, יובן [זה, ענין הרצוא כאשר אין העלם] על דרך משל שאנו רואים בחינות **'רצוא' ו'שוב' בגוף האדם הגשמי ברוח החיים אשר בקרבו, שדופק בלבו, גם בגוף האדם הגשמי יש רצוא ושוב בתנועת הדם בגוף, ונקרא בזוהר 'דפיקו דלְבָא', דופק הלב, שהחיות שבלב הוא בא בנשימה דוקא, 'רצוא' ו'שוב', בהתפשטות לגוף [שוב] והסתלקות חזרה ללב [רצוא], וכן חוזר חלילה, שמתפשט וחוזר ומסתלק וחוזר ומתפשט, כדפק דופק שביד, שהחיות נמשך ומתפשט לתוך ידו, וחוזר ומסתלק מידו, וחוזר ומתפשט בידו. וכן הוא ממש ב'דפיקו דלְבָא' הדופק שבלב, שהוא ענין התפשטות והסתלקות והתפשטות של רוח החיים שבלב, והיינו, ממש כמו בחינות **'רצוא' ו'שוב'** - דופק הלב מבטא את הרצוא ושוב של חיות האדם המלוכשת בדמו (כי הדם הוא הנפש), שהדם יוצא מן הלב להחיות את הגוף וחוזר ומסתלק מהגוף אל הלב וחוזר חלילה תמיד.**

ונמצא, **'רצוא' ו'שוב'** כזה הוא הכל בגוף האדם עצמו עדיין, ולא מזולתו אליו (ורצה לומר, **'רצוא' ו'שוב'** זה הוא כענין המשכת חיות הנפש בהגוף, שסדר המשכה זו הוא על ידי התפשטות והסתלקות כו', שזהו בחינות **'רצוא' ו'שוב'**). המשל מלמד נקודה נוספת, שה'רצוא' וה'שוב' הוא בתוך האדם עצמו, וכך גם בנמשל הרצוא' וה'שוב' הם לא ביחס לזולת אלא בחיות עצמה, וגם, הנה, יובן עוד במשל זה שבדפיקו דלְבָא, שאין הרצוא' קודם ל'שוב', אלא אדרבה - ה'שוב' קודם ל'רצוא', כנראה בחוש, שבראשונה הוא ההתפשטות והמשכת החיות בלב, שזהו כמו בחינת **'שוב'** - המשכת האור בהכלי, כי הדם שבו נמשכת החיות הוא משל לאור והלב הוא משל לכלי ואמנם, תיכף ומיד חוזר ומסתלק, והוא בחינת **'רצוא'** - והסתלקות האור מהכלי, וחוזר ומתיישב,

פעם לא היו במציאות, כי הם גילויים מעצמות המאציל שעדיין לא היו מאז הבריאה. כמו דכתיב (בראשית ב, ד) **"בַּיּוֹם עָשׂוֹת הוּי אֲלֹקִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם"** - עשיית בחינות אלו דארץ ושמים היתה בדרך שם אלקים דווקא, אשר ענין **'אלקים'** זה היינו בחינת הצמצום וההסתר, [כלומר] **'שמים' ו'ארץ' דעכשיו נמשכו על ידי שם 'אלקים', כמו שכתוב "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים כּו' [את השמים ואת הארץ]** - שבחי' שמים וארץ נמשכו ונבראו על ידי שם אלקים המצמצם. ועל ידי **'ארץ'**, שהוא בחינת **'רצוא'**, נמתק הדין והצמצום דשם **'אלקים' המעלים והמסתיר** - וזהו ענין עבודת הרצוא עכשיו, לבטל את ההעלם של שם אלקים. וזהו **"בַּיּוֹם עָשׂוֹת הוּי אֱלֹקִים"**, שנכלל **'אלקים' זה ב'הויה'**, וזהו פירוש **"עָשׂוֹת הוּי אֱלֹקִים"**, היינו, יחוד והתכללות שמות אלו יחד - עבודת האדם בומן הזה היא לבטל את הצמצום הנובע משם אלקים ולפעול שיהא נכלל בשם הויה' ויהי' גילוי אלקות. וכל זה הוא על ידי **'ארץ' ו'שמים' - בחינות 'רצוא' ו'שוב'** - הרצוא פועל את ביטול הצמצום הנובע משם אלקים, והשוב פועל התכללות שם אלקים בשם הויה', כי עבודת השוב היא להמשיך גילוי אלקות למטה, וזהו ענין בחי' שם הויה'. ועל ידי המשכת אלקות למטה, שם אלקים המצמצם נכלל בשם הויה'. אך, צריך להיות **'ארץ קדמה' דוקא, בחינת 'רצוא' תחלה** - כי ההתכללות דשם אלקים בשם הויה' יכולה להיות רק על ידי ביטול והכנעת הצמצום תחילה באמצעות עבודת הרצוא, כנ"ל. אבל לעתיד שיהיו שמים חדשים וארץ חדשה, הוא בחינת **"אשר אני עושה"**, ולא על ידי צמצומים דשם **'אלקים'** - המשכת בחינות אלו, דלעתיד לבוא, היא לא על ידי צמצום אלא מ'אני' - הקב"ה בעצמו. ואז יהיו שמים קודם - ה'שוב' יהיה קודם, כי אינו צריך לבחינת קדימת **'הרצוא' כו'** - כי אין צורך לפעול את ביטול הקליפה. וזהו הפירוש הפנימי בפסוק (זכרי' ט, י) **"וַיֵּצֵא בְּכֶרֶךְ חֲצוֹ"**, שהוא בחינת גילוי מלמעלה למטה - לעתיד לבוא יומשך ויצא' גילוי אלקות מלמעלה למטה בדרך שהברק יוצא כחץ.

אך, הנה, צריך להבין בענין השמים החדשים וארץ החדשה, דאם הם באים רק בבחינת אתערותא דלעילא לבד, שזהו פירוש **"אשר אני עושה כו"**, אם כן, איך יתכן בזה בחינת **'ארץ'**, בחינת **'רצוא' מלשון 'רץ' כנ"ל?** אם לעתיד לבוא הכל יהיה בהתעוררות מלמעלה, מה שייך אז בחינת **'רצוא'**? (והרי לעתיד לא שייך בחינת **'רצוא' כלל אפילו מלמטה כמו שנתבאר לעיל וכל שכן לכאורה דלא שייך בחינה זו בהגילוי שמלמעלה, שהוא בחינת "אשר**

המשך מעמוד 13

המשך שיעור יום שני כ"ז טבת
- דף א עמוד ד

על מלכות דאצילות, שייך לבחי' הדום רגלי'. ו'השמים כסאי', היינו, בחינת **'שוב'**, שהוא ירידה והמשכה, הרי זה כמו היושב על הכסא, שמשפיל קומתו. את ה'שוב' מתאר הפסוק במילים **"השמים כסאי"**, היינו שבחינת המקיפים **"(שמים)"** נמשכים למטה **"(כסאי)"**, כפי שהוסבר לעיל שכסא עניינו המשכה למטה, כשם שכאשר האדם יושב על כסא הוא יורד כלפי מטה. ●

נתבאר לעיל שענין 'רצוא' ו'שוב' בעבודת האדם שייך רק בזמן הגלות, אבל לעתיד לבוא, כאשר יהי גילוי אלקות למטה כמו למעלה, לא יהיה עוד בחי' 'רצוא' ו'שוב' כמו שהוא עכשיו. וזהו פירוש הפסוק 'השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה', שיהיו בחי' שמים - 'שוב' וארץ - 'רצוא' חדשים, ויומשכו מאתו ית', 'אשר אני עושה'. ועל כך נשאלה השאלה: כיצד יתכן ענין הרצוא לעתיד, והרי רצוא שייך רק כאשר יש העלם על אלקות והאדם רוצה לצאת מההעלם ולהכלל בו ית'?

והתחיל לבאר את ענין הרצוא שיהי' לעתיד לבוא בעצמות המאציל, על דרך משל מרצוא ושוב שבגוף האדם עצמו, בלי קשר לאולתו, ומזה מוכח ששייך רצוא גם בעצם אחד.

וכדוגמא הזאת מדם האדם המתפשט מהלב לכל הגוף - 'שוב', וחזור ללב - 'רצוא', יובן למשכיל למעלה בבחינות 'רצוא' ו'שוב' שמלמעלה למטה.

(ולא בבחינות 'רצוא' ו'שוב' ש'החיות רצוא ושוב' של הנבראים כו', כי אם אדרבה, גם כן בהשפעה עליונה של אין סוף ברוך הוא בכלים ועולמות. בחינות הרצוא ושוב שיבאר להלן אינם רצוא ושוב של הנבראים, אלא רצוא ושוב של הקב"ה, המחיה את העולם באופן הדומה להתפשטות הדם מהלב אל הגוף וחזרה. וגם אפילו ממש בראשית, מראשית ההמשכה מאין סוף ברוך הוא להתלבש בשורש בחינת הכלים, שהן שורש כל העולמות עליונים ותחתונים, שייך גם כן 'רצוא' ו'שוב', שהוא הסתלקות והתפשטות. כי מיד שנמשך ומתפשט [שוב] צריכה להיות הסתלקות [רצוא], שאם לא כן יתבטלו הכלים מהיות בחינות כלים כו' - כי אם האור המהווה את הכלים יסתלק לגמרי, לא תהיה עוד מציאות הכלים, אלא החיות צריכה לחזור מיד ולהתפשט למטה, להוות ולהחיות את הכלים. וענין הסתלקות החיות הוא כדי שלא תנתק ממקורה כי או לא יהיה בה כח להוות ולהחיות את הכלים, ולכן, תהליך זה של התפשטות (שוב) והסתלקות (רצוא) צריך להיות תמיד. רק שההתפשטות הוא קודם, והוא כמו בחינת ה'שוב' - שתחילה האור מתפשט ממקורו להוות כלים ועולמות וכו'. ואחר כך הוא בחינת הסתלקות ו'רצוא' - ורק אחר כך מסתלק וחוזר להתקשר למקורו. וכן חוזר חלילה. ועין מה שמבואר במקום אחר על פסוק 'ויקחו לי תרומה כו').

ויחזור לענין הרצוא ושוב מלמעלה למטה: [דשייך גם כן בחינת 'רצוא'. רק שהתפשטות האור [השוב] קודם לבוא, ואחר כך מיד חוזר ומסתלק [הרצוא], וחוזר ומתפשט [שוב].

וזהו ענין 'קול דודי דופק', שהקול וההמשכה מלמעלה למטה הוא גם כן כמו בחינת הדפק הנזכר לעיל - 'קול דודי' קאי על ההמשכה מלמעלה, כי 'דודי' זה הקב"ה והכוונה היא שגם מלמעלה למטה יש בחי' דופק, היינו רצוא

וכדוגמא הזאת יובן למשכיל למעלה בבחינות 'רצוא' ו'שוב' שמלמעלה למטה. (ולא בבחינות 'רצוא' ו'שוב' ש'החיות רצוא ושוב' של הנבראים כו', כי אם אדרבה, גם כן בהשפעה עליונה של אין סוף ברוך הוא בכלים ועולמות. וגם אפילו ממש בראשית, מראשית ההמשכה מאין סוף ברוך הוא להתלבש בשורש בחינת הכלים, שהן שורש כל העולמות עליונים ותחתונים, שייך גם כן 'רצוא' ו'שוב', שהוא הסתלקות והתפשטות. כי מיד שנמשך ומתפשט צריכה להיות הסתלקות, שאם לא כן יתבטלו הכלים מהיות בחינות כלים כו'. רק שההתפשטות הוא קודם והוא כמו בחינת ה'שוב'. ואחר כך הוא בחינת הסתלקות ו'רצוא'. וכן חוזר חלילה. ועין מה שמבואר במקום אחר על פסוק 'ויקחו לי תרומה כו'). דשייך גם כן בחינת 'רצוא'. רק שהתפשטות האור קודם לבוא, ואחר כך מיד חוזר ומסתלק, וחוזר ומתפשט. וזהו ענין 'קול דודי דופק', שהקול וההמשכה מלמעלה למטה הוא גם כן כמו בחינת הדפק הנזכר לעיל. ונקרא זה ב'עין חיים' בשם 'מטי' ולא 'מטי' שהאור 'מטי' ומתפשט, וחוזר ומסתלק 'לא מטי'. שבחינת 'מטי' הוא בחינת ההתפשטות, קודם לבחינת 'לא מטי'. והכל בבחינת אלקות עצמו. וזהו ה' אלקיך אש אוכלה הוא', ענין דמיון שפע האלקות לאש - הוא מפני שהאש טבעו בבחינת הסתלקות אחר ההתפשטות, כדמיון דפיקו דלכא. וזהו ענין 'השמים החדשים והארץ החדשה', שהוא בחינת ההמשכה העליונה אשר נמשך באתערותא דלעילא לבר, בזה יש גם כן בחינות 'שמים' ו'ארץ', ההמשכה - בחינת 'מטי' - נקראת 'שמים', ובחינת ההסתלקות האור מהכלי הנקראת 'לא מטי', זהו בחינת 'ארץ' מלשון 'רצוא'. ולכן, כאן קדם 'שמים' ל'ארץ', כהיות בחינת 'מטי' קדם לבחינת 'לא מטי'. מה שאין כן ב'רצוא' ו'שוב' דנבראים צריכה להיות תחלה 'ארץ', בחינת 'רצוא', ואחר כך 'שמים', בחינת 'שוב', וכמו שכתוב 'החיות רצוא ושוב', וכתוב 'ביום עשות כו' ארץ ו'שמים', כנוכר לעיל. וזהו ענין 'פאשר השמים החדשים והארץ החדשה כו' עומדים לפני', 'לפני' דייקא, דהיינו, בבחינת הפנימיות ועצמיות, מה שאין אתערותא דלתתא מגעת לשם כלל. "בן יעמוד זרעכם ו'שמים', פירוש 'זרעכם ו'שמים' הוא בחינת אתערותא דלתתא, וההמשכה הנמשך על ידי אתערותא דלתתא. כי הנה, המצות נקראות בשם 'זריעה', כמו שאומרים 'זרע צדקות'. ועל ידי זה 'מצמיח ישועות' בגילוי אלקות מבחינת ש"ע נהורין כו'. ו'שמים' הוא בחינת קבלת עול מלכות שמים, "ויעש דוד שם". והנה, כבר מבואר שבחינת 'שמים' ו'ארץ' החדשים הוא גילוי מבחינה שאין אתערותא דלתתא מגעת לשם כלל, שגילוי זה יהיה לעתיד לבוא, ואם כן, סלקא דעתך אמינא שההמשכה שעל ידי אתערותא דלתתא בתורה ומצות בבחינות 'ארץ' ו'שמים' שלנו - 'רצוא' ו'שוב' - תהיה בטילה לגמרי מחמת גילוי העצום ההוא שמבחינת 'אשר אני עושה' לזה אמר: "בן יעמוד זרעכם ו'שמים", שגם בחינה זו דאתערותא דלתתא יתעלה להיות "עומדים לפני", בבחינת הפנימיות ממש, כמו בחינות שמים החדשים וארץ החדשה כו'. וכמו שכתוב 'הנה ישכיל עבדי ירום ונשא ונבה מאד', דהיינו, 'עבדי' הוא בחינת אתערותא דלתתא, בחינת "לעבדה ולשמרה כו", הנה, בחינה זו ממש תתעלה בעילוי אחר עילוי עד כי 'נבה מאד'.

ביאור על הנ"ל

פי פאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו' אשר אני עושה עומדים לפני בן יעמוד זרעכם ו'שמים'. הנה, גודע תכלית ירדת הנשמה לגוף בעולם הזה, שטרם ירדתה היתה כלולה במאצילה ברוך הוא באהבה ויראה כו', כי הנפש יש לה שכל ומדות כו', וירדה ונתלבשה בגוף ונפש בהמית המעלימים ומסתירים כו' ומלבישים אותה בלבושים צואים - הן המדות שמצד הקליפה כו' - שירידה זו צורך עלייה היא. כדי לברר בירורין על ידי המשכת התורה והמצות, שבהן מלוכש אור אין סוף ברוך הוא, ובהן ועל ידן יהיה גילוי אור אין סוף ברוך הוא ממש על נפשו כו', כמו שכתוב במקום אחר. ולהבין זה, שהרי התורה והמצות אשר לפנינו הן גם כן בירידות והשתלשלות המדריגות מאור פניו יתברך, עד שנתלבשו בענינים גשמיים וחומריים, שלכן בקשו המלאכים אשר 'תנה הודף על השמים כו'. ובמה יהיה יתרון מעלתן ממעלת אהבה ויראה של הנשמה וגם הרי אמרו כי 'אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא', שאהבה ויראה הן ה'גדפין' המעלות ומנשאות את התורה, והרי אדרבה, נראה שמעלת אהבה ויראה גדלה מאד ביתר שאת ממעלת התורה!

יעמדו לעולם ולא יכלו עוד כראשונים, וכן יתקיים לעולם זרעכם ושמכם, כי לא ימחה שם ישראל עד עולם (מצו"ד).

הנה, נודע תכלית ירידת הנשמה לגוף בעולם הזה - שהיא ירידה גדולה מאד, שטרם ירידתה היתה כלולה במאצילה ברוך הוא באהבה ויראה כו', כי [גם] הנפש יש לה שכל ומדות כו', וירדה ונתלכשה בגוף ונפש הבהמית המעלימים ומסתירים כו' ומלבישים אותה בלבושים צואים - הן המדות שמצד הקליפה כו' - כאהבה לתאוות עולם הזה, ומידה זו מלבישה את הנפש האלקית ומעלימה עליה - שירידה זו צורך עלייה היא. [והעלייה שבאה על ידי ירידה זו היא:] כדי לברר בירורין על ידי המשכת התורה והמצות, שבהן מלובש אור אין סוף ברוך הוא, ובהן ועל ידן יהיה גילוי אור אין סוף ברוך הוא ממש על נפשו כו', כמו שכתוב במקום אחר - על ידי קיום התורה והמצוות נמשך גילוי אור אין סוף ב"ה למטה, בנפש האדם ובדברים הגשמיים שבהם מקיימים את המצוות, ועל ידי שאור עליון זה נמשך למטה ונרגש באדם ובדברים הגשמיים, מתבררים הניצוצות הקדושים הטמונים בהם ומתעלים לאלקות.

ולחבין זה - כיצד יכולה להיות עבודת הברורים באמצעות תורה ומצוות, שהרי התורה והמצוות אשר לפנינו הן גם כן בירידות והשתלשלות המדריגות מאור פניו יתברך, עד שנתלכשו בענינים גשמיים וחומריים, שלכן בקשו המלאכים אשר **תִּנְה הוֹדֵךְ עַל הַשְּׁמַיִם כו'** (תהלים ח, ב) - המלאכים בקשו שהקב"ה יתן את התורה ('הודך') להם (על השמיים), כדי שתשאר בעולם רוחני עליון ולא תרד ממעלתה העצמית. [ועוד יש להבין:] ובמה יהיה יתרון מעלתן [של התורה והמצוות] ממעלת אהבה ויראה של הנשמה [כפי שהיתה למעלה טרם ירידתה], והרי הקב"ה הוריד את הנשמה ממדריגתה העליונה באהבה ויראה כדי לקיים תורה ומצוות, ומוזה מוכח שיש מעלה בתורה ומצוות למטה על האהבה והיראה של הנשמה למעלה, ויש להבין מהי מעלה זו? וגם הרי אמרו (תיקוני זוהר תיקון י) כי **אֲוֹרֵייתָא בְּלָא דְחִילוֹ וְרַחֲמֵי לָא פְּרַחַת לְעֵילָא** [= לימוד התורה בלא יראה ואהבה אינו פורח ועולה למעלה], **שאהבה ויראה הן ה'גִּדְפִין'** [= הכנפיים] המעלות ומנשאות את התורה כי בכחן של אהבה ויראה להעלות את התורה, והרי אדרבה, נראה שמעלת אהבה ויראה גדלה מאד ביתר שאת ממעלת התורה, ולכאורה הרי זו סתירה לאמור לעיל שירידת הנשמה היתה בשביל לקיים תורה ומצוות!

גרעין קטן ומצמיח אילן שהוא באין ערוך לגבי הגרעין, כך על ידי קיום מצוה גשמית 'צומח' ונמשך אור אלקי נעלה מאד שהוא באין ערוך לגבי המעשה הגשמי של המצוה. ואור זה נרמו בלשון 'מצמיח ישועות', כי 'ישועה' רומזת להמשכה והתגלות אורות עליונים מבחינת "ש"ע נהורין" - 370 אורות.

'ושמכם' הוא בחינת קבלת עול מלכות שמים, [כמו שכתוב] **וַיַּעַשׂ דָּוִד שָׁם** - והפירוש הפנימי של פסוק זה הוא שדוד המלך ע"ה עשה ותיקן את בחי' ה'שם', ספירת המלכות, ונמצא ש'שמכם' הוא בחינת קבלת עול מלכות שמים.

והנה, כבר מבואר שבחינות 'שמים' ו'ארץ' החדשים הוא גילוי מבחינה שאין אתערותא דלתתא מגעת לשם כלל, שגילוי זה יהיה לעתיד לבוא, ואם כן, סלקא דעתך אמינא [= היה אפשר לחשוב] שהמשכה שעל ידי אתערותא דלתתא בתורה ומצות בבחינות 'ארץ' ו'שמים' שלנו - 'רצוא' ו'שוב' - תהיה בטילה לגמרי מחמת גילוי העצום ההוא שמבחינת 'אשר אני עושה' - היינו שהעבודה של בני ישראל בזמן הגלות תהיה בטלה לגמרי ולא נחשבת לעומת העבודה של לעתיד לבוא. לזה אמר: **כִּן יַעֲמֹד זְרַעְכֶם וְשִׁמְכֶם**, שגם בחינה זו דאתערותא דלתתא יתעלה [לעתיד לבוא] להיות "עומדים לפני", בבחינת הפנימית ממש, כמו בחינות שמים החדשים וארץ החדשה כו' - שנמשכים מבחי' פנימיותו יתברך. כלומר, לעתיד לבוא עבודתנו כל משך זמן הגלות מלמטה למעלה תתעלה לפנימיותו יתברך, ותהיה נחשבת בעיני ה', ולא תתבטל בפני הגילויים דלעתיד לבוא. וכמו שכתוב (ישעי' נב, יג) **הֲיֵהָ יִשְׁפִּיל עֲבָדֵי יְרוּם וְנִשְׂא וְגָבַהּ מְאֹד**, דהיינו, 'עבדי' הוא בחינת אתערותא דלתתא, בחינת "לְעֲבָדָה וְלִשְׁמָרָהּ כו'" - 'עבדי' קאי על עבודתנו בזמן הגלות על ידי 'אתערותא דלתתא' מלמטה למעלה, ועל כללות עבודה זו נאמר 'לעבדה ולשמרה', הנה, בחינה זו ממש שנקראת 'עבדי' תתעלה בעילוי אחר עילוי עד כי 'גבה מאד' - שתתעלה לבחינת פנימיותו יתברך, ותהי' יקרה מאד אצל הקב"ה.

ביאור על הנ"ל - על המאמר הקודם -

"כִּי כִּאֲשֶׁר הַשְּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה וְגו' אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים לְפָנַי כִּן יַעֲמֹד זְרַעְכֶם וְשִׁמְכֶם" (ישעי' סו, כב) - פירוש הכתוב לפי פשוטו הוא שלעתיד לבוא הקב"ה יברא שמים חדשים וארץ חדשה, והם

ושבו. ונקרא זה כ'עץ חיים' בשם 'מְטִי וְלֹא מְטִי' - ענין הרצוא ושוב שמלמעלה למטה, באור האלקי, נקרא 'מטי ולא מטי', היינו מגיע - כי האור מגיע למטה בהתפשטות, ולא מגיע - כי לאחר שמגיע, חוזר ומסתלק למעלה בבחי' רצוא, שהאור 'מטי' ומתפשט, וחוזר ומסתלק 'ולא מטי'. שבחינת 'מטי' הוא בחינת ההתפשטות, קודם לבחינת 'לא מטי' כנ"ל שה'שוב' קודם ל'רצוא'. והכל - הרצוא והשוב - בבחינת אלקות עצמו. וזהו (דברים ד, כד) **כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא**, ענין דמיון שפע האלקות לאש - הטעם לכך שהתפשטות החיות האלקית בעולמות נמשלה לאש הוא מפני שהאש טבעו בבחינת הסתלקות אחר ההתפשטות, כדמיון דפיקו דלבא - טבע האש הוא שתחילה מתפשט ואחר כך מסתלק ועולה, בדוגמת דופק הלב ובדומה לרצוא ושוב באלקות.

וזהו ענין **הַשְּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה**, שהוא בחינת המשכה העליונה אשר נמשך באתערותא דלעילא לבר, בזה יש גם כן בחינות 'שמים' ו'ארץ', שוב ורצוא [כפי שהולך ומפרט:] ההמשכה - בחינת 'מטי' - נקראת 'שמים', ובחינת ההסתלקות האור מהכלי הנקראת 'לא מטי', זהו בחינת 'ארץ' מלשון 'רצוא'. ולכן, כאן קדם 'שמים' ל'ארץ', כהיות בחינת 'מטי' קדם לבחינת 'לא מטי'. בהתפשטות החיות האלוקית, השוב קודם לרצוא, מה שאין כן ב'רצוא' ו'שוב' דנבראים צריכה להיות תחלה 'ארץ', בחינת 'רצוא', ואחר כך 'שמים', בחינת 'שוב', וכמו שכתוב **וְהַחַיּוֹת רְצוּא וְשׁוּב** - הרצוא קודם לשוב, וכתוב **כִּיּוֹם עֲשׂוֹת כו' אָרֶץ וְשָׁמַיִם** - תחילה ארץ ורצוא ואחר כך שמים ושוב, כנזכר לעיל.

וזהו ענין **כִּאֲשֶׁר הַשְּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה כו' עוֹמְדִים לְפָנַי**, 'לפני דייקא, דהיינו, בבחינת הפנימיות ועצמיות - פני' מלשון פנימיות, מה שאין אתערותא דלתתא מגעת לשם כלל - בחי' שמים וארץ אלו אשר אני עושה' באים מפנימיותו יתברך, והיא דרגה כל כך נעלית שהתעוררות האדם בבחי' רצוא ושוב אינה יכולה להגיע לשם.

"כִּן יַעֲמֹד זְרַעְכֶם וְשִׁמְכֶם", פירוש זרעכם ושמכם' הוא בחינת אתערותא דלתתא, וההמשכה הנמשך על ידי אתערותא דלתתא. [והולך ומבאר כיצד זרעכם ושמכם" מורים על האתערותא דלתתא וההמשכה שבאה על ידה:] כי הנה, המצות נקראות בשם 'זריעה', כמו שאומרים 'זרע צדקות' - דכללות המצוות נקראות בשם צדקה, ונאמר בה לשון זריעה. ועל ידי זה 'מְצַמִּיחַ יְשׁוּעוֹת' בגילוי אלקות מבחינת "ש"ע נהורין כו' - כשם שאדם זורע

בתחילת ה'ביאור' על דיבור המתחיל 'כי כאשר השמים החדשים' נשאלו כמה שאלות אודות התכלית והתועלת בירידת הנשמה לקיים תורה ומצוות למטה דווקא והמעלה בזה לגבי מצב הנשמה בעולמות עליונים.

אך הענין הוא - לבאר וליישב קושיות אלו, יש להקדים: **דכתיב** (ישעי' מג, ז) **"כל הנקרא בשמי ולקבודי בראתיו כו"** [נצרתיו אף עשיתיו]. **'הנקרא בשמי' הוא עולם האצילות, שהוא 'נקרא בשמי' ממש, [כלומר] ששם שורה אור אין סוף ברוך הוא ממש, ומתייחדים עמו בתכלית היחוד, ד'איהו ו'חיהו' חד, ו'איהו ו'ג'רמוהי חד' [= הוא (אור אין סוף ב"ה עצמו) והאורות שלו מאוחדים, והוא והכלים שבהם מאירים האורות שלו מאוחדים, כפי שיבאר לקמן], שהכל בטל ונכלל באור אין סוף ברוך הוא ממש, ועל כולם נקרא שמו [של ה']**, [לפי] **שכולם הם בבחינת אין סוף.**

הגם שאין ערוך אליו יתברך - ואם כן, איך אפשר לומר שעולם האצילות שגם הוא באין ערוך ממנו יתברך נקרא 'בשמי' ממש. (וכנודע, **שאדם דאצילות נקרא אדם דעשיה, בחינת עשיה גשמית** - כיון שגם אצילות וגם עשיה הם בגדר עולמות (הגם שאצילות הוא במדרגה נעלית הרבה יותר) יש להם ערך זה לזה, ואם כן, בודאי שגם אצילות אין לו ערך לגבי הקב"ה עצמו). **ואפילו עולם האצילות אינו אלא זיו והארה כו'** [ממנו יתברך]. **רק שההארה היורדת [מהקב"ה] ונמשכת שם [באצילות] היא מתאחדת [עם עולם האצילות] בלי שום פירוד והתחלקות, עד שכולם מלאים מן ההארה ההיא, ואין שם תפיסת שום דבר זולת ההארה ההיא** - בעולם האצילות, העיקר היא ההארה אלקית המאירה בו ולא מציאות העולם, והעולם בטל לגמרי ואין לו שום תפיסת מקום לגבי ההארה. **כי 'אצילות' מלשון הפְּרָשָׁה, כמו (במדבר יא, כה) "וַיֵּאָצֵל מִן הַרוּחַ כו"** [הקב"ה האציל מרוחו של משה על הע' זקנים] **דגבי משה, דתרגומו: 'וַאֲפָרִישׁ, שבודאי לא נתן כל רוחו על הזקנים עד שהגיעו למעלתו ומדריגתו של משה ממש, אלא שהפריש מרוחו והוריד [את רוחו של משה] למטה שיתלבש במדת הזקנים, כדי שיתעלו קצת ויוכלו שאת עמו כאחד, והיו לאחדים** - שיהיו מאוחדים עם משה, אבל לא במדרגת משה ממש אלא רק הארה ממנו. **עם היות שאינם אחדים אחר במהותם ממש** - אין הע' זקנים ומשה מאוחדים במהותם ממש, **מכל מקום, יכולים הם להתאחד עמו** - מאחר שיש בהם הארה מבחי' משה, יכולים להתאחד עמו. **והיינו,**

אך הענין הוא: דכתיב **"כל הנקרא בשמי ולקבודי בראתיו כו"**. **'הנקרא בשמי' הוא עולם האצילות, שהוא 'נקרא בשמי' ממש, ששם שורה אור אין סוף ברוך הוא ממש, ומתייחדים עמו בתכלית היחוד, ד'איהו ו'חיהו' חד, ו'איהו ו'ג'רמוהי חד', שהכל בטל ונכלל באור אין סוף ברוך הוא ממש, ועל כולם נקרא שמו, שכולם הם בבחינת אין סוף. הגם שאין ערוך אליו יתברך (וכנודע, שאדם דאצילות נקרא אדם דעשיה, בחינת עשיה גשמית ואפילו עולם האצילות אינו אלא זיו והארה כו'. רק שההארה היורדת ונמשכת שם היא מתאחדת בלי שום פירוד והתחלקות, עד שכולם מלאים מן ההארה ההיא, ואין שם תפיסת שום דבר זולת ההארה ההיא. כי 'אצילות' מלשון הפְּרָשָׁה, כמו "וַיֵּאָצֵל מִן הַרוּחַ כו"** דגבי משה, דתרגומו: **'וַאֲפָרִישׁ, שבודאי לא נתן כל רוחו על הזקנים עד שהגיעו למעלתו ומדריגתו ממש, אלא שהפריש מרוחו והוריד למטה שיתלבש במדת הזקנים, כדי שיתעלו קצת ויוכלו שאת עמו כאחד, והיו לאחדים עם היות שאינם אחדים אחר במהותם ממש, מכל מקום, יכולים הם להתאחד עמו והיינו, שהם מיוחדים בזיו ואור הנמשך ממנו. כך עולם האצילות הוא שהאציל אור אין סוף ברוך הוא והפריש זיו ואור בעולם ההוא, שיהיה יכולת בהם לקבל זיו ואור אור אין סוף ברוך הוא הזה בבחינת יחוד, שיתיחד הכל בבחינת אור אין סוף, דהיינו, בבחינת אור זיוו הנמשך ממנו.**

וענין היחוד הוא בב' בחינות - **'איהו ו'חיהו', 'איהו ו'גרמוהי': 'חיהו' - הם האורות, דהיינו, המקורות שמהן נתהוו חכמה וחסד כו', והמקורות הם אורות וחיות. שבאורות לא שייך עדיין בחינת התחלקות פרטים להיות נקרא בשם 'חכמה' או 'חסד' כו'. וכמו שמבואר במקום אחר בענין האורות ד'אחליפו דוכְּתִיבְהוּ, אור החסד בכלי הגבורה כו'. ו'גרמוהי' - הם הכלים המגבילים את האורות, שעל ידי הכלים הם עולים בשם 'חכמה' או 'חסד' כו', ואף על פי כן, שורה בהם אור אין סוף בבחינת יחוד, ונקרא 'חכמה דאין סוף', ו'חסד דאין סוף' כו', שעם היות שנקרא בשם חכמה, מכל מקום, אינה נגבלת בשם גבול ומדה, אלא כמאמר **'אנת' הוא חפים וְלֹא בְּחֻקָּהּ יִדְעָא כו'.** ו'הוא המְדַע והוא הַיְדוּעַ כו'.**

ולכן, נקרא עולם האצילות 'הנקרא בשמי' ממש. אבל עולם הבריאה - וממנו ולמטה - נקרא 'לכבודי בראתיו כו' / 'כבוד' הוא התלכשות, וכמאמר אליהו: **'לבושין תקינת לון כו',** כמו לבוש שאינו מתאחד עם עצמיות כו', אלא אדרבה, שהעצמיות מתכסה ומתעלם בהן לבלתי הגלות נגלות העצמיות כמו שהוא, ואין אור העצמות נראה אלא דרך לבוש זה, ומכל מקום, **'לבושין תקינת לון כו',** שהוא 'תיקון' כדי שיתגלה אור העצמיות דרך לבוש דוקא, שבלתי לבוש לא היה עולם הבריאה יכול לקבל כו'. ולפי שבלבוש זה מתגלה אור העצמות, לכך כתיב **"וַיִּצְבֹּא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִיִּים"**, שבטלים כו'. ומחמת שאינו מתגלה אלא בבחינת 'לבוש', לכך הם בבחינת פירוד - **"וּמִשְׁשׁ וּפְרֵד"**, **"טוּרֵי דְפְרֻדָּא' כו' -** שאינם מתאחדים כבאצילות.

והנה, נודע, עבודת המלאכים שעומדים מששת ימי בראשית ברום עולם ומשמיעים ביראה כו', **'אַרְיֵה שְׂאֵג',** הוא מיכאל, **'פְּנֵי אַרְיֵה אֶל תִּמְנוֹן,** וכד איהו שְׂאֵיג, שְׂאֵיגִין לְגַבְיָה ש"ע אֶלְפִין אַרְיֵית כו', שהן מחנה מיכאל כו'. וצריך להבין מהו עבודתם? ואיך נחשבת עבודה להם מה שבטלים בהשגתם חיותם וקיומם מאין ליש, מאחר שכך היא השגתם? ולמה שואגים ומרעישים, איזה חידוש נתחדש להם בהשגתם זו, ומה הם משתוקקים ונכספים?

🌟 English synopsis on page 26 🌟

אָרְיָה אֶל הַיָּמִין, וְכִר אִיהוּ שְׂאִיג, שְׂאִיגִין לְגִבְיָה שִׁעַ אֶלְפִין אָרְיֹת כּו' () = כאשר הוא (מיכאל) שואג, שואגים כנגדו ש"ע אלפין (370,000) אריות, שהן [כל] מחנה מיכאל כו'. וצריך להבין מהו עבודתם - מהי עבודה זו הבאה לידי ביטוי בשאגה? ואיך נחשבת עבודה להם מה שבטלים בהשגתם חיותם וקיומם מאין ליש, מאחר שכך היא השגתם - איך ביטולם כתוצאה מהשגה שחיותם וקיומם היא יש מאין נחשב עבודה, והרי זהו טבע השגתם? ולמה שואגים ומרעישים, איזה חידוש נתחדש להם בהשגתם זו, ומה הם משתוקקים ונכספים - השאגה והרעש מורים על התפעלות מחידוש, וצריך להבין מהו החידוש, והרי זו השגתם הטבעית? וכן הרעש מורה על שרחוקים מדבר מסויים ומשתוקקים לזה, והרעש והשאגה הם ביטוי לתשוקה ולכיסופים, ויש להבין אל מה הם משתוקקים? ●

סוף שמאיר בהם ומתאחד עמהם. ולכן, נקרא עולם האצילות 'הנקרא בשמי' ממש - כי שם שורה אור אין סוף ברוך הוא ממש, והאורות המאירים באצילות מתייחדים עמו בתכלית היחוד, כי הכל בטל ונכלל באור אין סוף ברוך הוא ממש, ועל כולם נקרא שמו לפי שכולם הם בבחינת אין סוף.

אבל עולם הבריאה - וממנו ולמטה - נקרא 'לכבודי בראתיו (בריאה) כו' [יצרתי (יצירה) אף עשיתיו (עשיה)] - והמילה 'לכבודי' מתיחסת לכל העולמות, והטעם לזה הוא כי 'כבוד' הוא התלכשות - לעומת התאחדות הג'ל (הקשר בין כבוד ולבוש מובן מדברי הגמרא שר' יוחנן היה קורא ללבושיו 'מכבדותא', אלו שמביאים לי כבוד. וכן ענין הכבוד הוא דבר חיצוני שמחוץ לאדם, היינו, מה שאחרים מכבדים אותו, וכך הלבושים הם מחוץ לאדם), וכמאמר אליהו (תיקוני זהר בהקדמה): 'לבושין תְּקִינַת לון כו' [= תיקנת ועשית להם לבושים], כמו לבוש שאינו מתאחד עם עצמיות כו' [של הדבר המלוּבש בו], אלא אדרבה, שהעצמיות מתכסה ומתעלם בהן לבלתי הַגְלוֹת נְגָלוֹת העצמיות כמו שהוא, ואין אור העצמות נראה אלא דרך לבוש זה, ומכל מקום, 'לבושין תְּקִינַת לון כו', שהוא 'תיקון' כרי שיתגלה אור העצמיות דרך לבוש דוקא, שבלתי לבוש לא היה עולם הבריאה יכול לקבל כו' [את האור המאיר בו מאור אין סוף ב"ה]. ולפי שבלבוש זה מתגלה אור העצמות, לכך כתיב (נחמי' ט, ו) 'וְצָבָא הַשָּׁמַיִם לָךְ מִשְׁתַּחֲוִיִּים', שבטלים כו' צבא השמים בטלים אל האור המתגלה בהם כי הם מרגישים את האור המתגלה באמצעות הלבוש, וכאשר מרגישים גילוי עצום זה מתבטלים לפניו. ומחמת שאינו מתגלה אלא בבחינת 'לבוש' - באמצעות לבוש וכיסוי, לכך הם בבחינת פירוד - 'וּמִשָּׁם יִפְרָד' - החל מעולם הבריאה נעשה אצל העולמות והנבראים תחושה של פירוד מאור אין סוף, 'טוּרֵי דְפְרוּדָא' כו' מאחר שמרגישים נפרדים ממקורם ומרגישים את מציאותם, הרי הם נעשים כהרים נפרדים שמציאותם בולטת - שאינם מתאחדים כבאצילות - מאחר שבעולם הבריאה ולמטה הימנו אין האור אין סוף מאוחד עם העולם, אלא מתגלה דרך לבוש והעלם.

והנה, נודע, עבודת המלאכים [היא] שעומדים מששת ימי בראשית ברום עולם ומשמיעים ביראה כו', 'אָרְיָה שְׂאִיג' [מי לא יִיָּא] (ע"פ עמוס ג, ח), הוא מיכאל, פְּנִי

שהם מיוחדים בזיו ואור הנמשך ממנו. כך עולם האצילות הוא שהאציל אור אין סוף ברוך הוא והפריש [מעצמו] זיו ואור (הארה) בעולם ההוא, שיהיה יכולת בהם - בספירות שבעולם האצילות] לקבל זיו ואור אור אין סוף ברוך הוא הזה בבחינת יחוד, שיתייחד הכל בבחינת אור אין סוף, דהיינו, בבחינת אור וזיו הנמשך ממנו - מאחר שעולם האצילות ואור אין סוף ב"ה, הם באין ערוך זה מזה אינם יכולים להתאחד באופן שיהיו מהות אחת, אבל האור והזיו הנמשך ממנו הוא בערך להתאחד עם עולם האצילות, ועל ידי היחוד עם הזיו הנמשך ממנו, עולם האצילות מתאחד עם מקור ההארה - אור אין סוף ב"ה עצמו.

וענין היחוד הוא בכ' בחינות - 'איהו וחיהו', 'איהו וגרמוהו'!

'חיהו' - הם האורות, דהיינו, המקורות שמהן נתהוו חכמה וחסד כו', והמקורות הם אורות וחיות [אלקית]. שבאורות כפי שהם במקורם לא שייך עדיין בחינת התחלקות לגדרים פרטים להיות נקרא בשם 'חכמה' או 'חסד' כו'. וכמו שמבואר במקום אחר בענין האורות ד'אֶחָלְפוּ דוֹכְתֵי־הוּ, אור החסד בכלי הגבורה כו' [ואור הגבורה בכלי החסד]. כלומר: האורות של הספירות יכולים להתחלף במקומם שאור החסד יתלבש בכלי הגבורה, כי מאחר שבאורות מצד עצמם אין התחלקות והם פשוטים, בלי ציור והגדרה, ביכולתם להחליף את מקומם כך שאור החסד יאיר בכלי הגבורה (למשל, השפעה רבה מאור החסד שבאה בצמצום בכלי הגבורה ועל ידי זה נקלטת יותר).

ו'גרמוהו' - הם הכלים המגבילים את האורות - ונותנים בהם ציור והגדרה, שעל ידי הכלים הם האורות עולים בשם 'חכמה' או 'חסד' כו', ואף על פי כן, למרות הציור וההגדרה המסוימת שורה בהם אור אין סוף הבלי גבול בבחינת יחוד, ונקרא 'חכמה ד'אִין סוּף', ו'חסד ד'אִין סוּף' כו', שעם היות שנקרא בשם חכמה - שהוא שם וגדר פרטי מסויים, מכל מקום, אינה נגבלת בשם גבול ומדה, אלא כמאמר (תיקוני זהר בהקדמה) 'אֲנֵת הוּא חִפִּים וְלֹא כְחֻקָּה יִדְעָא כּו'. ו'הוּא הַמְדַע וְהוּא הַיְדוּעַ כּו' [והוא הַדְעָה עֲצֻמָּה] (רמב"ם הל' יסודי התורה ב, י). כלומר, חכמתו ית' אינה דומה לחכמה הידועה של הנבראים, שהיא כח חכמה נפרד מן הנפש, כביכול, משא"כ למעלה חכמתו ית' מאוחדת לגמרי עם אור אין סוף ב"ה עצמו, כמבואר לעיל שזהו מצד הזיו וההארה מאין

English Synopsis

Compiled By Rabbi Avraham Katz

🌸 **DACH YOMI day 1** 🌸

Friday, 24 Teves • December 27

Torah Or, pg. 1a

GENERAL INTRODUCTION

The first columns of Torah Or, give a deep understanding to the meaning of the Pasuk "In the Beginning G-d created the heavens and the earth" (Genesis 1:1). Does 'heavens and earth' refer only to the physical heavens and earth or do they hint to something deeper?

To understand this, Torah Or starts with the following Pasuk;

”הַשָּׁמַיִם כִּסֵּאִי וְהָאָרֶץ הַדּוֹם רַגְלִי, אֵי זֶה בַּיִת אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי וְאֵי זֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי. וְאֵת כָּל אֱלֹהֵי יָדַי עָשִׂיתָ, וַיְהִי כָל אֱלֹהֵי, נָאִם ה', וְאֵל זֶה אֲבִיט, אֵל עֲנִי וְנִכְחַ רֹחַ וְחָרַד עַל דְּבָרַי” (ישעיה סו, א-ב)

"The heaven is My chair, and the earth is My footstool, (so) what house could you build (worthy) for Me, and what place (is worthy for) my (Presence to) rest? My hand has made all these things (heaven and earth), and (therefore) all these things came into being," says G-d.

(Isaiah 66:1-2)

FEELING TORAH

The heavens are my chair and the earth is my footstool, what does it mean "The heavens are my chair"?

The Torah Or explains that "heaven" refers to Torah and explains how and when is Torah a chair?

There are three aspects to the Torah:

- Source of knowledge
- Hashem's Will and Wisdom
- The third aspect depends on each person.

We connect to Hashem when we experience true feelings toward Him--**before** we learn Torah.

How do we arouse this true desire within ourselves?

Contemplate the following:

Everything in the physical world, which you perceive with your senses, as well as everything in the spiritual worlds, which cannot be understood, are all created with Hashem's 'one thought' and 'one word'.

We can know something about Hashem from the way He creates. Similar to how we can know something about another person by looking at their writing, music, or art--but we can't know their true selves. When we think the meaning of the words of Tefillah, we can know something about Hashem's creative power, but not Hashem Himself.

Only through studying Hashem's Torah and fulfilling His Mitzvos can we connect to Hashem's essence.

When we think about this deeply, we realize two things:

1. Since everything in the world stems from only one thought or word of Hashem's, imagine how powerful it would be to connect to the true source of creation: Hashem himself, the reality behind everything I see.
2. The only way to truly connect to Hashem is through Torah, since nothing else in this world can connect us in the same way.

Results:

After coming to these conclusions, we begin to experience a deep connection to Hashem Himself when learning Torah.

This desire to connect to Hashem also affects the quality of Torah study itself--not only our level of connection while learning it.

When the Torah is learned with such yearning, Hashem Himself directs his essence into it, in an even higher manner than usual.

The Torah is Hashem's will and wisdom, regardless of whether or not it is learned. However, something changes when a Jew learns Torah. Hashem's essence, which is higher than His will or wisdom, becomes

revealed through the act.

A Jewish soul has this ability because it comes from Hashem's essence. When somebody brings Hashem's essence into the Torah they are learning, this essence is also drawn down into that person.

POINTS TO PONDER

1. Do our motivations for learning Torah matter?
2. Why does thinking about how Hashem creates the world cause a yearning for connection?
3. What is the only way to connect to Hashem Himself?•

🕊️ **DACH YOMI day 2** 🕊️

Shabbos, 25 Teves • December 28
Torah Or, pg. 1b

🕊️ **OF CHAIRS AND FOOTSTOOLS**

"The heaven is My throne, and the earth is My footstool, (so) what house could you build (worthy) for Me, and what place (is worthy for) my (Presence to) rest?

(Isaiah 66:1)

Heaven and earth are analogous to Torah and Mitzvos. Torah, which is spiritual, is compared to the heaven, while Mitzvos, which are performed with physical objects, are compared to the earth.

Torah can be compared to a chair. A chair makes it possible for a standing person to sit down and speak with those sitting on the floor. Similarly, Hashem lowers Himself into the Torah so that when a we deeply learn Torah, we can relate to Hashem Himself.

This happens when we desire to connect to Hashem. This yearning causes Hashem to "sit on His throne," funneling His essence into Torah so that Hashem can speak to us directly, engaging on our level.

Mitzvos, on the other hand, are like footstools, on which feet are raised to a higher level. Physical Mitzvos not only elevate a Jew's physical body, but they also raise our minds and hearts to a higher plane. This is because the head, the highest part of the body, and the feet, the lowest part, are dependent on each other. The feet need the head to guide them, and the head needs the feet to access its desired destinations.

Since the head is dependent on the feet, anything that happens to the feet also affects the head. Therefore, when the feet--the most physical aspect of the body--are elevated, the head--the most spiritual part--becomes elevated as well.

Through Mitzvos, especially the Mitzvah of tzedaka, the body becomes refined and elevated. As a result, the heart and mind are purified as well.

POINTS TO PONDER

1. In what way is Torah like a chair?
2. How is a Mitzvah like a footstool?
3. How does doing Mitzvos affect you?•

🕊️ **DACH YOMI day 3** 🕊️

Sunday, 26 Teves • December 29
Torah Or, pg. 1c

"The heaven is My throne, and the earth is My footstool, (so) what house could you build (worthy) for Me, and what place (is worthy for) my (Presence to) rest?

(Isaiah 66:1)

TEFILLAH-BUILT HOUSES

Heaven and earth symbolize two levels in the Torah: the Written Torah and the Oral Torah.

The Written Torah is called "heaven" because it comes from Hashem's essential wisdom, which is higher than human understanding. Therefore, however much of it we can understand will be shallow compared to the infinite depth of its true meaning.

The Oral Torah is called "earth" because it represents Hashem's wisdom as it reaches our limited understanding. It is distilled into comprehensible laws that are physically practiced. Additionally, the more we delve into learning the Oral Torah, the more we raise ourselves up to connect with Hashem. This is like someone standing on earth and climbing upward.

So far the first three columns of Torah Or have given two explanations to what heaven and earth hint to;

1. Torah and Mitzvos
2. The Written Torah and the Oral Torah

Both of these explanations are describing ways that we connect to Hashem.

However, before a chair, footstool, or any other furniture can be bought, there must be a house in which to place them. Similarly, before Hashem's "chair"--the Torah and "footstool"--the Mitzvos can be accessed, there must first exist Hashem's "house." This "house" is Tefillah. During Tefillah, the focus is completely on Hashem--He is the only reality in the world and the only One in control. This causes us to lose the feeling of entitlement and realize that "there is nothing besides Him."

When a Jew realizes that everything is about Hashem, something amazing happens. When we lose our external ego, we discover our inner selves. Our inner selves, our souls, are actually part of Hashem, they are direct expressions of Hashem's essence which came down into this world. And since our true inner self is a part of Hashem, our essential desires are that whatever Hashem wants should happen.

When we realize this deeply, it will completely change our attitude toward Torah and Mitzvos. We will begin to feel that we aren't practicing Yiddishkeit because it's a nice thing to do, because we want to become holy, or even to get rewards in the World to Come--we are keeping Mitzvos and learning Torah because that is what Hashem wants, and because deep down this is the thing He cares about most.

Only in the context of such a realization can we come to true depth and meaning in Torah and Mitzvos. Like furniture, where it only makes sense in the context of a house. So too, Torah and Mitzvos only make sense in the context of a Jew who has a soul that is a part of Hashem. To experience what it means to be a Yid is through Tefillah--the "house" for the "chair" and "footstool"--Torah and Mitzvos.

POINTS TO PONDER

1. What is another explanation for what "Heaven" and "Earth" symbolize?
2. Why is prayer called the "house" of Hashem?
3. Why must prayer come before Torah and Mitzvos?●

🌿 DACH YOMI day 4 🌿

Monday, 27 Teves • December 30

Torah Or, pg. 1d

”כִּי כְאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים לְפָנַי
נִאֵם ה' כֹּן יַעֲמִד וְרַעְיָכֶם וְשִׁמְכֶם” (ישע' סו, כב)

"For, as the new heavens and the new earth that I am making, stand before Me," says the Lord, "so shall your seed and your name stand."

Isaiah 66:22

We have learn't before, what are some of the deeper meanings behind "heavens and earth"? now the Torah Or will start to explain; what does the "new heavens" and "new earth" hint to?

To answer this, the Torah Or first explains that "heaven and earth" also refer to a spiritual pulse of the universe.

AWAKENING SUBCONSCIOUS LOVE

Just like our bodies have heartbeats, our souls also have spiritual heart-beats, with two rhythms:

1. Yearning, represented by earth
2. Returning, represented by heaven

Earth is where we stands on the ground--the lowest level--and yearn to ascend higher. This desire to connect above exists naturally in the Neshama. This same yearning is covered up, however, when the Neshama enters the body and comes into contact with the animal soul. The desires of the animal soul conceal the yearning of the G-dly soul.

To remove this barrier, we awaken yearning for Hashem in the animal soul; by convincing it that its deep desires are the same as the Neshama's. This is done by teaching the subconscious about Hashem's greatness:

- He recreates the entire world every second with only one word.
- He sustains an infinite number of creations--including ourselves--at every moment.

This kindness comes from an external aspect of Hashem, i.e. His speech, but the inner truth of Hashem's power is infinitely higher. When one contemplates and really senses this, then the animal soul will yearn to connect to Hashem.

Every morning was say Pesukei D'zimra, which helps us think about these ideas.

During Pesukei D'zimra we tell ourselves about

how Hashem spoke and the entire world came into being (Baruch Sheamar). We go on to say how Hashem creates and guides all the details of creation and gives us life every second. This is expressed especially when we say "You open your hand and satisfy the desire of every living thing" (Ashrei). This means that Hashem takes personal interest in the needs of every creation and in all the details of our personal lives. He gives us what we need and takes care of us every day. Through recognizing Hashem's presence in the world and in our personal lives, the animal soul realizes how much Hashem loves us and will respond with a love for Hashem.

Once we have reached this lower yearning, we can experience the superior yearning of the G-dly soul. The yearning of the G-dly soul is directed toward the essence of G-d, not to anything else in the heavens or on earth. This happens with Krias Shema, where we declare that "Hashem is One," meaning that He is the only existence and our one desire.

POINTS TO PONDER

1. What is the difference between the yearning of the animal soul and the yearning of the G-dly soul?
2. How can you reach a level of yearning for G-dliness with your animal soul?
3. What is the significance of Pesukei D'zimra and Krias Shema?•

🌿 DACH YOMI day 5 🌿

Tuesday, 28 Teves • December 31

Torah Or, pg. 2a

HEAVEN ON EARTH

While earth symbolizes a yearning to connect to Hashem, heaven represents filling our life with something that is completely higher than us.

This is done by learning Torah and fulfilling Mitzvos. Hashem dresses Himself in the Torah and Mitzvos so that He can be revealed through them. When we learn Torah and fulfill Mitzvos, we bring down the infinite truth of Hashem into our limited reality.

This process happens in three general stages:

1. Every time we say "Baruch" in the Shemoneh Esrei prayer, we are saying that Hashem is brought down and revealed in our world. Throughout this prayer, we recognize the reality of Hashem in our minds and hearts over 18 times!

2. After prayer, the Torah we learn brings Hashem's will and wisdom into our minds and mouths.
3. After learning Torah, we go into the world and do Mitzvos. Mitzvos reveal the reality of Hashem in our physical lives.

POINTS TO PONDER

1. How do we reveal in ourselves something which is completely higher?
2. Why are so many stages needed to accomplish this?•

🌿 DACH YOMI day 6 🌿

Wednesday, 29 Teves • Jan 1

Torah Or, pg. 2b

"For, as the new heavens and the new earth that I am making, stand before Me," says the Lord, "so shall your seed and your name stand."

Isaiah 66:22

WHICH COMES FIRST?

The earth is separate from the heaven, and yearns for a connection to something higher. The Jewish people are like the earth because of their great yearning for Hashem.

The Torah is like heaven, since it is used to reveal the infinite greatness of Hashem in the world.

The very existence of the actual heaven & earth depends on their spiritual source, which is built by our Tefillos, prayed with yearning, and our Torah and Mitzvos.

In Hashem's plan for creating the world, He had in mind to create the Earth before the Heaven. This is because the idea of Earth comes before the idea of Heaven. To stand on the ground and yearn for something higher comes first.

Only if you first have the yearning to connect to Hashem, can you truly reveal Hashem in yourself and in the world. Only then will you feel how Torah and Mitzvos reveal Hashem in your reality.

This chronology is only now, during exile, when the world is full of darkness, and this yearning for something higher helps us overcome that. When Moshiach comes, the darkness will be transformed into light. We won't need this intense yearning anymore. We will automatically experience our connection to Hashem through Torah and Mitzvos.

POINTS TO PONDER

1. How do the ideas of earth and heaven exist in our life?
2. Why do we need earth before heaven?
3. How will the currently established order change when Moshiach comes?•

DACH YOMI day 7

Thursday, 1 Shevat • Jan. 2

Torah Or, pg. 2c

FUTURE TENSE

When Moshiach comes, we will see the reality of Hashem in our physical world.

Then we won't have a yearning to leave the darkness of the world, since all of the darkness will be transformed into light.

At that time, the world's existence won't depend on our yearning and working to reveal Hashem through the Torah and Mitzvos. Then, Hashem's revelation will come into the world very much like the way the soul gives life to the body:

1. The blood that gathers in the heart receives life from the soul
2. The heart pumps out the blood, giving life to the body
3. The blood must return to the heart to receive new life

The life, the soul, comes from above, then downward into the body, and returns to the soul.

So too, Hashem's revelation will start off from above. This is referred to as "heaven," since it's above us. From there it will come down to give life and permeate the world and then return to its source in Hashem. The return is called "earth," since when the revelation returns, it goes from the earth to Hashem.

This new process of energy, of first descending and then returning is referred to as "Hashem's heaven and earth."

POINTS TO PONDER

1. What will be used to create the world when Moshiach comes?
2. How is the process of Hashem's revelation in the times of Moshiach similar to how the soul gives life to the body?•

DACH YOMI day 8

Friday, 2 Shevat • Jan. 3

Torah Or, pg. 2d

"For, as the new heavens and the new earth that I am making, stand before Me," says the Lord, "so shall your seed and your name stand."

Isaiah 66:22

PLANTING SEEDS

The universe has its own heart-beat, which depends on us for its existence.

When Moshiach comes, Hashem will create the world in a new way: its existence will no longer be solely dependent only on our service of Him, instead it will be very much like the soul giving life to the body. Hashem will reveal Himself in our physical world.

The soul gives life to the heart, from which blood flows to all parts of the body before returning to the heart and receiving new life from the soul.

Similarly, Hashem's revelation will descend to our world, permeating its existence and giving life to all of creation at the same time. Then the revelation will return to its source above, bringing forth a newer and higher discovery. We will begin to see clearly how Hashem is the reality behind everything. (In contrast, what we see now is only a marginal expression of His essence.)

Now, we might think that compared to this awesome revelation of G-dliness, our personal accomplishments in Torah and Mitzvos are insignificant. But Torah tells us that just the opposite is true. The entire revelation of Hashem in the times of Moshiach will occur only because of the Torah and Mitzvos we fulfill now. Like when we plant a seed in the ground--we don't see immediate results; only much later do they become apparent.

In the same vein, the Torah and Mitzvos that we perform now are seeds for future revelation. Through our prayer, Torah, and Mitzvos, we bring down the truth of Hashem in this world. We may not see it now, because our actions are like seeds covered by dirt, but when Moshiach comes, these "seeds" will sprout forth. We will see what was accomplished through our service and will fully realize the significance of our Torah and Mitzvos.

POINTS TO PONDER

1. How will Hashem create the world when Moshiach comes?
2. What will be the effect of the Torah and Mitzvos we perform now?•

🕊️ **DACH YOMI day 9** 🕊️
 Shabbos, 3 Shevat • Jan. 4
 Torah Or, pg. 3a

PRESENTING PERFECTION

Our souls started out in the spiritual worlds. There, they fostered a deep understanding of Hashem’s truth. Then, Hashem sent our souls down into bodies to fulfill Torah and Mitzvos. But if our souls already maintained a lofty spiritual awareness of Hashem in Heaven, what deeper connection could have been reached through Torah and Mitzvos here on earth?

The world is made of words: "And the A-lmighty **said** ‘let there be light’ and there was light." Every word has two parts.

1. The look and sound of the word
2. The meaning it communicates

When writing an important letter, the first draft may not convey the deep message it is supposed to

communicate. If somebody else would read it at that stage, they would have no idea what is supposed to be expressed.

Alternatively, there can be a letter that is well-written, it captures the meaning, it’s organized and orderly, but its reader does not understand its profundity.

Our universe is made up of layers of many worlds.

The worlds beyond Atzilus are like that first draft of the letter--we can tell its deep, but don’t exactly understand it..

The world of Atzilus itself is like that well-written letter that is just too high-vocabulary for our elementary English.

The worlds underneath Atzilus are where Hashem sends us messages and we have to put effort to understand them. It’s where we really try hard to make our life match up with Atzilus, by keeping Shulchan Aruch.

Through this effort, we reveal deep aspects of ourselves that we didn’t recognize--even when our souls were in the higher worlds before birth.

POINTS TO PONDER

1. How do we relate to the world of Atzilus?
2. How can we match up our lives with the world of Atzilus?•

דא"ח יומי

Written by • Rabbi Levi Gelb, Author of די חסידישע פרשה
 Chief Editor • Rabbi Moshe Marinovsky
 Editor • Rabbi Nadav Cohen, Author of מודעות יהודית
 Copy Editor • Rabbi Avraham Wolf
 Support Staff • Rabbi Shimon Chyrek
 Typeset • Gedalia Bluming

לעילוי נשמת
יהודה משה בן שמואל איסר
לזכות
שיינא מושקא בת בילא רישא ומשפחתה שיחיו

May the light of Chassidus
prepare us for and hasten
the revelation of Moshiach

Co-sponsored by Machon Stam

Sifrei Torah • Tefillin • Mezuzas
Higher standards of kashrus and quality.

Printing sponsored by the Print House

Visit DachYomi.com
to download PDFs
or to read on iphone or android device